

Report from the Dawn Magazine

Literary Wealth of India,
Search for Prakrit Manuscripts

Srutasagara—Audaryachintamani

BY

SRI S. RANGANATHASWAMI
ARYAVARAGURU

VIZAGAPATAM

Arsha Press.

1910

Literary Wealth of India,
Search for Prakrit Manuscripts

Srutasagara—Audaryachintamani

I

During the last two or three years I was busy collecting Prakrit works, especially grammatical works in Prakrit. In my search for those works I saw a small note in the Indian Antiquary* about शब्दचिन्तामणिवृत्ति by शुभचन्द्र. After a few days in Dr Hoernle's edition of Chanakya's *Prakrita Lakshana* I saw a quotation from a Prakrita grammar by Subhachandra along with the quotations from those of Hemachandra, Trivikrama and others. Anxious to procure a copy of the work I referred to Mr Aufrecht's *Catalogus Catalogorum* to find out the place where the work is to be found. To my astonishment I found the following remark under Subhachandra

‘शुभचन्द्र —शब्दचिन्तामणिवृत्ति—In the proceedings of Asiatic Society of Bengal 1875-77 a Prakrit grammar is mentioned called औदार्यचिन्तामणि by Subhasagara which may be identical with the present work. But I doubt whether the name Subhasagara has ever been heard of by any one else than by my honoured friend Mitra.”

Nothing enlightened on the point for which I referred to the Catalogue and being the more anxious I re-

* Page 29 of 1873.

ferred to the Notices of Sanskrit MSS. by Dr Rajendra Lal Mitra and found the following entry in Vol III. page 19.

“ But the most important of my acquisitions are some treatises on the grammar of the Prakrit language. These include, first, *Audaryachintamani of Subhasagara* ... None of these has been noticed in Prof Lassen’s *Instituciones Linguae Prakriticae* and all of them will, I think, be new to European scholars. The first, I believe, is the same which Dr. Hoernle has noticed in the Indian Antiquary of August last (1873), but it is there described as the work of one Subhachandra. My codex comprises only two chapters. It has been copied from a text which from the appearance of its paper and the antiquated form of its writing I believe is about five hundred years old ”

From the above remarks it appears that *Sabdachintamanivrutti* of Subhachandra must be the same as *Audaryachintamani*, the author of which must be either Subhachandra or Subhasagara. So with the hope that my desire will be fulfilled, I at once got *Audaryachintamani* on loan from the Library of the Asiatic Society of Bengal (Government Collection). When I went through the work for the quotation of Dr Hoernle, I neither found the quotation in the work nor any possibility of its being found in the work as the author does not use independent signs as Trivikrama does in his grammar. So I set it down that this work is not the same as *Sabdachintamanivrutti* by Subhachandra. Being disappointed in one particular I naturally began to doubt the reality of the other statement also, and strange to say, my surmise has turned out to be a reality.

The author of this work is not Subhasagara, but one Srutasagara as is evident from the following extract found in the colophon at the end of each Adhyaya,

* * मुमुक्षुश्रीविद्यानन्दिप्रियशिष्य श्रीमूलसघपरमात्मविदुष सूरि श्रीश्रुतसागरेवि
रचिते औदाध्यचिन्तारत्ननाम्नि * *

Again, we have a commentary on *Yasastilakachampu* (Ed. Kavyamala 70) by one Srutasagara who writes the following in the colophon to that work at the end of every Asvasa,

इति श्रीविद्यानन्दिभट्टारकप्रियशिष्येण * तर्कव्याकरणछन्दोलकारसिद्धान्तसाहित्यादिशास्त्रनिपुणमतिना प्राकृतव्याकरणायनेकशास्त्ररचनावञ्चुना सूरि श्रीश्रुतसागरेण विरचिताया * * ॥

From these two colophons we see that the two Srutasagaras were the Sishyas of the same Sri Vidyananda and the second author has composed a Prakrit grammar. So we may conclude that the author of this *Audaryachintamani* must be the same Srutasagara as the author of the commentary on *Yasastilakachampu*.

Now a critic may question whether the two authors may not be Subhasagaras only instead of Srutasagaras. It is easy to clear this doubt. We must thank the author himself for having dispersed the cloud around his own name. He cites his own name as an example for तकारलोप under the 157th sūtra of Adhyaya I. According to that sūtra श्रुतसागर becomes सुअसाअरो. If his name had been शुभसागर, it should have assumed a different form सुहसाअरो according to another sūtra. Again at the end of the 5th Adhyaya he inserts a verse† with his

† समन्तभद्रैरपि पूज्यपादैः कलंकमुकैरकलकदैवै ।

यदुक्तमप्राकृतमर्थेसारं तत्प्राकृतं च श्रुतसागरेण ॥

own name in it. There it is given as श्रुतसागर. If his name had been शुभसागर the chandas (metre) of the sloka will be spoiled. So we may undoubtedly say that the author of *Audaryachintamani* was Srutasagara only.

III

Let us now consider who this Srutasagara was, what were his other works and when he flourished? As with all Sanskrit authors, we cannot answer the above questions to one's satisfaction. Yet I shall make bold to publish the following few statements about the author and his time. Srutasagara was a fierce Digambara jaina and he devoted the greater part of his attention to crushing the rival sect. He was the pupil of Sri Vidyanandin who was the pupil of Devendrakirti. He was skilled in Sanskrit and Prakrit poetry. The following are some of his works which came under my notice. There may be some others also.

1. Audaryachintamani (औदार्यचिन्तामणि).
2. A commentary on Shatprabhrita (षट्प्राभृति),
3. A commentary on Yasastilakachampu (यशस्ति-
[लकचम्पू])
4. Anantavratakatha (अनन्तव्रतकथा),
5. Jainendrayajnavidhi (जैनैन्द्रयज्ञविधि).
6. Sidhachakrarchanastakanibandha (सिद्धचक्रार्चनाष्टक-
[निबन्ध])
7. Tatwarthatika (तत्त्वार्थटीका),
8. Jnanarnavagadyatika (ज्ञानार्णवगद्यटीका),
9. Vratkathakosa (व्रतकथाकोष),
10. Ekibhavastotra (एकीभावस्तोत्र),
11. Purandaravidhikathopakhyanam (पुरन्दरविधिकथोपा-
ख्यानम्), and
12. Dasasutritikatatwarthi (दशसूत्रीटीकातत्त्वार्थी).

It was from the first three that we learn what I have above written about the author.

This work *Audaryachintamani* is a treatise on the Grammar of the Prakrita language. The book consists of six chapters, but the last portion of the sixth chapter is wanting. I am at a loss to understand how Dr. Rajendra Lal Mitra was able to see only two chapters in this work and name the author as Subhasagara although at the end of every chapter his name is given as Srutasagara. The author does not use the SAMJNAS or signs of Panini or Hemachandra but makes use of new ones. As for instance, in the Sutra पाटिचपेटयोर्वा Srutasagara writes इनन्तपटिचपेटाया भवति. But in the corresponding Sutra चपेटापाटोवा Hemachandra says चपेटाशब्देऽप्यन्ते च पाटौ धातौ दृश्येते भवति. What Hemachandra calls प्यन्त our Srutasagara calls इनन्त. This justifies the statement of the author—

समन्तभद्रैरपि पञ्चपादैः कलकमुक्तैरकलकदेवैः ।

वदुक्तमप्राकृतमर्थसारं तत्प्राकृतच श्रुतसागरेण ॥

that he is composing only a sequel to the Grammar of Akalanka Pujiyapada which does not treat of Prakrita. So the SAMJNAS in my opinion will be the same as those of Akalanka Pujiyapada. And he quotes some sutras* of sanskrit grammar here and there and these are not found in any other grammar. So I suppose these also to belong to Akalanka Pujiyapada's *Jainendravakyarāna*

This work is more extensive and explanatory than those of Hemachandra and Trivikrama as will be evident from the following extracts --

1. Hemachandra प्रभूतेव ॥ प्रभूते पश्य वो भवति । बहुलम् ॥

Trivikrama same as Hemachandra.

* 'आदत्त स्त्रिया' इत्यनेन सस्कृतलक्षणेन ; वृद्धिरादौ मणे , 'शुद्धादय' इत्यनेन ॥

Srutisagara वः प्रभृते ॥ प्रभृतशब्दे यः पस्तस्य वकारो भवति । बहुत्तम् ॥ बहुत्वमित्यस्य च बहुत्तम् ॥

- 2 Hemachandra कदल्या अद्रमे ॥ कदली शब्देऽद्रमवाचिनि दस्य रो भवति । करली । अद्रम इति किम् । कयली । केली ॥

Trivikrama अद्रमे कदल्याम् ॥ अद्रमवाचिनि कदलीशब्दे तो रत्व भवति । करली । अद्रम इति किम् । कयली ॥

Srutasagara कदल्या गजपताकायाम् ॥ कदलीशब्दे यो दकारः तस्य रकारो भवति । गजपताकार्ये वाच्ये । करली । गजपताकायामिति किम् । केली कयली । अशुभत्फला ॥

I give only two examples above. There are many other such instances in the work.

V

It remains now only to say something about the time of the author. I can say nothing more than what Dr. R G Bhandarkar wrote on the subject. He argues that "Srutasagara was the pupil of Sri Vidyanandin who was the successor as high priest of Devendrakirti. Devendrakirti's predecessor was Padmamandin. In a work entitled Sudarsanacharita by Nemidatta Simhanandin is represented as Nemidatta's teacher and as the pupil of Mallibhushana. Nemidatta wrote another work called Sripalacharita in Samvat 1585. Here he gives the following succession list.

1. Padmanandin—High priest of Sarasvatiya Gachcha of the Mula Sangha; 2. Devendrakirti, 3 Vidyanandin 4 Mallibhushana, teacher of Simhanandin who was the teacher of Nemidatta (Samvat 1585)

Simhanandin the author's teacher was the pupil of this last. Nemidatta represents himself as 'devoted to the service of Srutasagara and other Yatis.' So that

Srutasagara's literary activity must be referred to about the year 1550 Samvat or 1494 A. D."

VI

In the August 1908 issue of the "Journal and Proceedings" of the Asiatic Society of Bengal was published a list of Jaina manuscripts deposited in the society's library. The list was prepared by Pandit Kunja Vihari Nyayabhushana Esq., Oriental Librarian of the Society. The list was intended to include all and only Jaina works. I was quite astonished not to find this work in the list. I am afraid that the Librarian did not think this to be a Jaina manuscript. The said list in addition to not containing this Jaina work includes some other works, such as ईश्वरप्रत्यभिज्ञाहृदय by क्षेमराज, कल्पतरुकोश by केशव, and बृहत्प्रत्यभिज्ञा, which are not Jaina works.

VII

A few words about Prakrita grammars in general and I shall have done. There are two schools of grammar in Prakrita dealing with the two dialects of the Prakrita Language. The works of Chanda, Hemachandra, Trivikrama, Subhachandra and Srutasagara deal mainly with the Jaina dialects of Prakrita, the language of the Holy Sutras of the Jains and other Prakrita works of Jaina authors. The rest such as *Prakritaprakasa* of Vararuchi, *Samkshiptasara* of Kramadivara, *Prakritasavarasva* of Markandeyakavindra, *Kalpataru* of Ramatarkavagisa and others deal with the Aryan Prakrit dialects used in the ordinary works, as for instance in the Sanskrit dramas of the present day. Of these Prakrit Grammars, those on the Aryan Prakrita are found but rarely here and there. The rest

such as Hemachandra, Trivikrama &c. are very generally known and copies found everywhere. So persons studying the Sanskrit works in which Prakrita appears should study the treatises on the Aryan Prakrita dialects * Why they should study these works only will be evident from the following extract from the commentary on Mrichchhakatanataka.

अत्रास्मिन् प्रकरणे प्राकृतपाठकेषु सूत्रधारो नटी रदनिका वसन्तसेना तन्माता चे-
टी कर्णपूरक चारुदत्तब्राह्मणी शोधनक. श्रेष्ठा एते एकादशशौरसेनीभाषापाठका । अ-
वन्तिभाषापाठकौ वीरकचन्दनकौ । प्राच्यभाषापाठको विदूषक । सवाहक शकारवस-
न्तसेनाचारुदत्तानां चेटकत्रितय भिक्षुश्चारुदत्तदारक एते दण्मागधीपाठका । अप-
भ्रंशपाठकेषु शाकरीभाषापाठको राष्ट्रिय. । चाण्डालीभाषापाठकौ चण्डालौ । टक्कभा-
षापाठकौ माथुर्दूयतकरौ ॥†

From this we learn how many languages are met with in this work, and these languages were not treated of in the Jama Prakrita grammars of Hemachandra, Trivikrama &c. All these are found in the other set of grammars. Sanskrit Pandits of to day study most probably Hemachandra and others, and when any Prakrita word in the dramas appears to be ungram-

* *Prakrita Prakasa*, with its four commentaries, *Sanjivani*, *Mangrama*, *Subodhini* and *Manjari*, *Samskṛtprasāra* with *Prakṛitadīpikā* of Chand devasamman, etc

† *Running translation of the above*—i.e. among the speakers of Prakrita dialects in this play the Manager, the Actress, Rudanika, Vasantasena, her mother, her female attendant, Karnapuraka, the Brahmin wife of Charudatta, Sodhanaka and the Provost, these eleven speak the Sauraseni dialect, Viraka and Chadana speak the Avanti dialect, the jester-companion speaks the Prachya dialect; the Shampooer, the three attendants of the king's brother-in-law, of Vasantasena and of Charudatta, the Buddhist monk and the son of Charudatta, these six speak the Magadhi dialect, Among the speakers of Apabhramsa Rashtriya (the king's brother-in-law) speaks Sakari dialect the two Chandals speak the Chandali dialect, and Mathura and the two gamblers speak the Takka dialect.—*The Editor Dawn Magazine*

matical according to them, ignorantly go to correct the word according to their grammar. I have known instances of such corrections. So I had to lay so much stress on this point. So grammars of Hemachandra's school are of no practical use in these days as those of the other school, although many words assume the same from according to the two sets of grammars. So I would advise persons wishing to study Aryan and Dramatic Prakrita, to study Prakrita Sarvasva, Kalpataru, and other works stated above which only will be of any practical use to them.

VIII

I give below a few of the verses occurring in the work, Audaryachintamani, which may be in any way helpful in inferring something about the author

अथ प्रणम्य सर्वज्ञं विद्यानन्यास्पदप्रदम् ।

पूज्यपादं प्रवक्ष्यामि प्राकृतव्याकृतं गताम् ॥ २ ॥

श्रीपूज्यपादस्य विद्यानन्दी समन्तभद्रगुरुः ।

श्रीमदकलवदेवो जिनदेवो मंगलं दिशतु ॥ २४४ ॥

श्रीकन्दकन्दसरे विद्यानन्दीप्रभाय पदकजम् ।

नन्वा च पूज्यपादं सयुक्तमतं परं वक्ष्ये ॥ ३ ॥

श्रीपूज्यपादं नकलकं समन्तभद्रं श्रीकुन्दकुन्दं जिनचन्द्रं विशाखमज्ञा ।

श्रीमाघनन्दं शिवकोटिशिवायनाख्या विद्यादर्शनन्दगुरुं शमसीं दिशन्तु ॥ २५९ ॥

श्रीसर्वज्ञमदोषं तदुक्तवचनानि निखिलसुखभवनम् ।

नन्वा विद्यानन्दं स्वाध्यायं प्रचक्ष्यामि ॥ २ ॥

विद्याविरोधं नोर्ध्वानधिसाधुनिरस्तवाद् श्रीमानुमाप्रभुरनन्तरपूज्यपादः ।

शं वा ददातु सद्यः शुभदानदक्षो विद्यादिनन्दगुरुः रात्मावदा मुमुक्षु ॥१४९॥

N B In conclusion I have to state that I was not able as yet to see Subhachandra's Grammar. I do not know when I may succeed in my attempt. All my attempts till now have failed.

ARSHA LIBRARY
Vizagapatam
February 1, 1910

S P V RANGANATHASWAMI
ARYA RAGURU
Member of the Asiatic Society of Bengal

॥ श्रीः ॥

१. सिद्धिलोकाच्च	२३. तिङः
२. अनुक्तमन्यशब्दानुशा-
सनवत् ।	२४. लोपः
३. संज्ञा प्रत्याहारमयी वा	२५. अन्त्यहलोऽश्रदुदि
४. सुप्त्वादिरन्त्यहला ॥१॥	२६. निर्दुरि वा ।
५. हो ह्रस्वः	२७. अन्तरि च नाचि
६. दिर्दीर्घः	२८. शिश्लुङ् नपुनरि तु ।
७. शषसाः शु	२९. अविदुचति स्त्रियामाल्
८. सः समासः	३०. रो रा ॥ ४ ॥
९. आदिः खु ।	३१. हः क्षुत्कुम्भि
१०. गो गणपरः	३२. धनुषि वा
११. द्वितीयः फुः	३३. सशाशिशि
१२. संयुक्तं स्तु	३४. स आयुरप्सरसोः ।
१३. तु विकल्पे ॥ २ ॥	३५. दिक्प्रावृषि
१४. प्रायो लिति न विकल्पः	३६. शरदामत्
१५. शिति दीर्घः	३७. तु सक्खिणभवन्तजम्मण
महन्ता ॥ ५ ॥
१६. सानुनासिकोच्चारं ङित् ।	३८. यत्तत्सम्याग्निष्वक्पृथक्
मल्
१७. बहुलम्	३९. मोऽचि वा
१८. दिहौ मिथः से	४०. त्रिन्दुल् ।
१९. सन्धिस्त्वपदे	४१. हलि ङजणनाम्
२०. न यण्	४२. खरेभ्यो वक्कादौ
२१. एङः ॥ ३ ॥	४३. क्त्वासुपोस्तु सुणात् ॥६॥
२२. शेषेऽच्यचः	

४४. लुङ् मांसादौ	४९. स्त्रमदामशिरोनभौ नारि
४५. सस्कृतसस्कारे	५०. शरत्प्रावृट् ॥ ७ ॥
४६. डे तु किशुके	५१. अक्ष्यर्थकुलाद्या वा
४७. वगेऽन्त्यः ।	५२. क्लीबे गुणगा
४८. विशतिषु त्या श्लोपल्	५३. स्त्रियामिमाञ्जलिगा ।

इति प्रथमाध्यायस्य प्रथमः पादः ॥

१. निष्प्रती ओत्परी माल्य- स्थोर्वा ।	१८. स्तावकसाले
२. आदे	१९. णा वा चण्डखण्डिते
३. लुगव्यय ॥ ८ ॥ त्य- दाद्यात्तदच	२०. प्रथमे प्यो. ।
४. बालाब्बरण्ये	२१. आर्यायार्य श्रश्चामूल्
५. अपे. पदान्	२२. आसारे तु
६. इते ।	२३. तोन्तयेल् ॥ ११ ॥
७. तोऽच	२४. पारावते तु फो
८. शोर्लुप्तयवशोर्दि	२५. उत्करवल्लीद्वारमात्रच
९. हे दक्षिणेऽस्य	२६. शय्यादौ ।
१०. तु समृद्ध्यादौ ॥ ९ ॥	२७. त्वार्द्र उदोत्
११. स्वप्नादाविल्	२८. स्वपि
१२. पक्काङ्गागलालाटे तु	२९. ओदाल्या पङ्क्तौ
१३. सप्तपर्णे फो ।	३०. फो. परम्परनमस्कारे ॥ १२ ॥
१४. मध्यमकतमे च	३१. पञ्चे मि
१५. हरे त्वी	३२. त्वर्पो
१६. उल्ध्वनिगवयविष्वचो व	३३. ईल्ल्स्वल्वाट्मत्याम आत
१७. शो णो ॥ १० ॥ ऽभिज्ञादौ	३४. इतु सदादौ ।
	३५. आचार्ये चो हश्च

३६. श्यामाके म.
 ३७. न वाऽन्ययोत्वातादौ ॥
 १३ ॥
 ३८. घञि वा
 ३९. स्वरस्य बिन्द्वभि
 ४०. सयोगे
 ४१. त्वेदित.
 ४२. मिराया लित् ।
 ४३. मूषिकविभीतकहरिद्राप-
 थिपृथिवीप्रतिश्रुत्यत्
 ॥ १४ ॥
 ४४. रस्तित्रिरौ
 ४५. इतौ तो वाक्यादौ
 ४६. वेङ्गुदशितिलयो. ।
 ४७. उ युधिष्ठिरे
 ४८. द्विनीक्षुप्रवासिषु
 ४९. तुं निर्झरद्विधाकृज्योत्ना
 ॥ १५ ॥
 ५०. ईतः काश्मीरहरीतक्यो-
 र्लालौ
 ५१. गभीरग इत् ।
 ५२. वा पानीयगे
 ५३. उल् जीर्णं
 ५४. तीर्थे ह्वयत्
 ५५. विहीनहीने वा ॥ १६ ॥
 ५६. एल्पीठनीडकीदशपी-
 यूषविभीतकेदशपीडे ।
 ५७. त्वदुत उपरिगुरुके
 ५८. मुकुलादौ
 ५९. रो अकुटिपुरुष इत्
 ६०. क्षुत ईत् ॥ १७ ॥
 ६१. दोदोनुत्साहोत्सन्नऊ
 च्छसि
 ६२. दुरो रलुकि तु
 ६३. सुभगमुसलयो. ।
 ६४. हश्चौत्कुतूहले
 ६५. स्तौ
 ६६. सूक्ष्मेऽद्भोतः
 ६७. अल्लुकूले
 ६८. ईदुद्यूढे ॥ १८ ॥
 ६९. उल्कण्डूयहनूमद्रातूले
 ७०. घा मधूके
 ७१. इदे । न्नूपुरे
 ७२. ओल्स्थूणातूणमूल्यतूणी-
 रकूर्परगुडूची ॥ १९ ॥
 कूश्माण्डाताम्बूलेषु ।
 ७३. ऋतोऽत्
 ७४. आद्वा मृदुत्वमृदुककृशा-
 सु ।
 ७५. इल्कपगे
 ७६. शृङ्गमृगाङ्गमृत्युधृष्टमसु-
 षेषु वा
 ७७. पृष्ठे ॥ २० ॥ ऽनुत्तरपदे
 ७८. उद् वृषभे वु

७९. वृन्दारकनिवृत्तयोः
 ८०. ऋतुगे ।
 ८१. गौणान्त्यस्य
 ८२. इदुन्मातुः
 ८३. वृष्टिपृथङ्मृदङ्गनप्लवङ्गवृष्टे
 ॥ २१ ॥
 ८४. तु बृहस्पतौ
 ८५. उदूदोलम्बुषि
 ८६. वृन्त इदेङ्
 ८७. विराद्वते
 ८८. दृष्टे रि । सा
 ८९. केवलस्य रिः
 ९०. दृश्यक्सकिपि
 ९१. ऋतुऋजुऋणऋषिऋष-
 मे वा ॥ २२ ॥
 ९२. कलस इलि
 ९३. चपेटाकेसरदेवरसैन्यवेद-
 नास्वेचस्त्वित् ।
९४. सैन्धवशनैश्चरे
 ९५. त्वत्सरोरुहमनोहरप्रको-
 ष्ठातोद्या ॥ २३ ॥
 न्योन्ये वक्ष्यते कोः
 ९६. कौक्षेयक उत्
 ९७. शौण्डिगेषु
 ९८. गव्यउदाइत् ।
 ९९. ऊ स्तेने वा
 १००. सोच्छवासे
 १०१. ऐच एङ्
 १०२. अइ तु वैरादौ ॥ २४ ॥
 १०३. दैत्यादौ
 १०४. नान्यावः
 १०५. गौरव आत्
 १०६. पौरगे चाउत् ।
 १०७. उच्चैर्नीचैसोरअः
 १०८. ई धैर्ये
 १०९. वा पुआय्याद्याः ॥ २५ ॥

इति प्रथमाध्यायस्य द्वितीयः पादः ॥

१. एत्साज्जलात्रयोदशगेऽच
 २. कदले तु
 ३. कर्णिकारे फोः ।
 ४. नवमालिकाबदनवफलि-
 कापूगफलपूतर ओल्
 ॥ २६ ॥
५. तुमयूरचतुर्थचतुर्वारचतु-
 दशचतुर्गुणमयूखो ।
 लखलसुकुमारोदूख-
 ललवणकुतूहले
 ६. निमण्ण उमः ॥ २७ ॥
 ७. अस्तोरखोरचः

८. प्रायो लुक्गचजतदपय-
वाम्
९. नात्प ।
१०. यश्चुतिरः
११. कामुकयमुनाचामुण्डाति-
मुक्तके मो इलुक्
॥ २८ ॥
१२. खोऽपुष्पकुब्जकर्परकाले
को.
१३. छागशृङ्खलकिराते। लक-
चम्
१४. वैकादौ ग
१५. खो कन्दुकमरकतमद-
कले ॥ २९ ॥
१६. पुन्नागभागिनीचन्द्रिकामु
म
१७. शीकरे तु भहौ ।
१८. ऊत्वे दुर्भगसुभगे व
१९. निकषस्फटिकचिकुरे ह
॥ ३० ॥
२०. स्वघथघभाम्
२१. घः पृथकि तु
२२. चो. स्वचितपिशाचयो.
सलौ ।
२३. शो जाटिले
२४. टोर्बडिशदौ ल
२५. स्फटिके
२६. लरङ्कोठे ॥ ३१ ॥
२७. ड कैटभशकटसटे
२८. ठः
२९. पिठरे हस्तु रश्च डः
३०. लल् डो । ऽनुडुगे
३१. टांड.
३२. वेतस इति तोः
३३. प्रतिगेऽप्रतीपगे
३४. दम्भदहो ॥ ३२ ॥
३५. दम्भदरदर्भगदर्भदष्टदश-
नदग्धदाहदोहददो-
ला । दण्डकदने तु
३६. तुच्छे चच्छो
३७. टल् त्रसरवृन्ततूवरतगरे
॥ ३३ ॥
३८. हः कातरककुदावितस्ति-
मातुलिङ्गेषु
३९. वसातिभरते वा ।
४०. लो निम्बपलितयोः
४१. दोहदप्रदीप्शातवाहना-
तस्याम् ॥ ३४ ॥
४२. रल् सप्तत्यादौ
४३. अद्रुमे कदल्याम्
४४. कदर्थिते खोर्व ।
४५. पीते ले वा
४६. डो दीपि
४७. दः पृथिव्यौषधनिशी-

- ३५ ॥
४८. प्रथमशिथिलमेथिशिथिर
निषधेषु
४९. णो दिना रुदिते ।
५०. णो वाऽतिमुक्तके
५१. गर्भिते
५२. न
५३. आदेस्तु
५४. नापिते ण्ह
५५. पो वः ॥ ३६ ॥
५६. फ पाटिपरिषपरिषाप-
पनमपरिभट्टेषु ।
५७. नीपापीडे मो वा
५८. ग्ल पापधौ
५९. प्रभूते व ॥ ३७ ॥
६०. फस्य महौ वा
६१. बो वः
६२. इच्चयौ कबन्धे
६३. बिसिन्यां भः ।
६४. वो भस्य कैटभे
६५. त्वभिमन्यौ मः
६६. मन्मथे
६७. तु ढो विषमे ॥ ३८ ॥
६८. यो जर्तीयानीयांत्तरीय
कृषेषु ।
६९. इन्मयटि ।
७०. छायायां होऽक्रान्तौ
७१. यष्ट्यां लम्
७२. कतिपये वहशौ ॥ ३९ ॥
७३. अर्थपरे तो युष्मदि
७४. आदेर्जः
७५. भ्यौ बृहस्पतौ तु बहो ।
७६. रो डा पयणि
७७. लो जठरवठरनिष्ठरे
७८. हरिद्रादौ ॥ ४० ॥
७९. किरिभेर ड.
८०. खोः करवीरे ण
८१. लो ललाटे च ।
८२. लोहललाङ्गललाङ्गले वा
८३. म्थूले रत्नतश्चौत् ॥ ४१ ॥
८४. बो म. शबरे
८५. नीवीस्त्रिम वा
८६. हस्य घो बिन्दो. ।
८७. शो सल्
८८. प्रत्यूषदिवसदशपाषाणे
तु हः
८९. स्नुषायां ण्ह फो ॥ ४२ ॥
९०. छल् षट्छमीसुधाशाबस-
सपणे
९१. सिरायां वा ।
९२. लुक्पादर्पाठपादपतनदु-
र्गादिव्युदुम्बरेऽचान्त-
र्द ॥ ४३ ॥
९३. व्याकरणप्राकारागते क-

गोः	९८. उभयाधसोरवहहेट्ठौ ।
९४. एवमेवदेवकुल । प्रावारक-	९९. मलिनधृतिपूर्ववैदूर्याणां
यावज्जीवितावटार्त-	मइलदिहीपुरिमवे-
मानतावति व	रुलिआः ॥ ४६ ॥
॥ ४४ ॥	१००. स्मरकट्वोरीसरकारौ
९५. ज्योर्दनुजराजकुलभो-	१०१. बाहिंबाहिरौ बहिसः ।
जनकालायसकि-	१०२. कूरो गौणेषदः
सलयहृदयेषु ।	१०३. इण्हि एत्ताहे इदानीम
९६. अपतौ घरो गृहस्य	॥ ४७ ॥
९७. स्त्रीभगिनीदुहितृवनिता-	१०४. तिर्यक्पदातिशुक्तेस्तिरि-
ना ॥ ४५ ॥ मिर्त्थी	च्छिपाइक्कसिप्पि
बहिणीधूआविलआ	१०५. गोप्पाद्या ।

इति प्रथमाध्यायस्य तृतीयः पादः ॥

१. स्तो	१२. ल्थोऽस्पन्दे
२. वा रक्ते ग	१३. स्त्यानचतुर्थे च तु ठ
३. शुल्के ऋ	१४. ए.
४. कः शक्तमुक्तदष्टमृदुत्व	१५. विसम्थुलास्थ्यधनार्थे ।
॥ ४८ ॥ रुणेषु	१६. च कृत्तिचत्वरे
५. श्वेटकगे खल्	१७. ल्योऽचैत्ये
६. प्कम्कोर्नामि	१८. श्वेर्वृश्चिके ञ्चुर्वा ॥ ५५ ॥
७. वुश्च रुर्वृक्षे ।	१९. उत्सवक्रक्षोत्सुकसामर्थ्ये
८. क्ष	छो वा
९. म्याणावहरे	२०. क्षमायां कौ ।
१०. म्फन्दतीक्ष्णशुष्के तु स्तो	२१. क्षण उत्सवे
११. सग्मे ॥ ४९ ॥	२२. स्पृहादौ

२३. ध्यश्चत्सप्सामनिश्चले
 २४. द्यय्यर्या ॥ ५१ ॥ ज
 २५. त्वभिमन्यौ जर्जौ
 २६. ध्यष्टोर्शल्ल
 २७. साध्वसे
 २८. ध्वजे वा ।
 २९. इन्धौ ।
 ३०. तस्याधूर्तादौ टः
 ३१. प्रवृत्तसंदष्टमृत्तिवृत्तेष्टा ॥
 ५२ ॥ पत्तनकद
 र्थितोष्ट्रे
 ३२. वा न्तन्यौ मन्युचिह्नयो
 ३३. डल्फो । मर्दितविच्छर्द-
 च्छर्दिक्पर्दवितार्दिग-
 त्सम्मर्दं ॥ ५३ ॥
 ३४. दोऽर्धर्द्धिश्चद्वामूर्ध्नि तु
 ३५. दग्धविदग्धवृद्धिदष्टावृ-
 द्धे ।
 ३६. पञ्चदशदत्तपञ्चाशति ण.
 ३७. ज्ञेयो.
 ३८. स्तवे थो वा ॥ ५४ ॥
 ३९. रो हश्चोत्साहे
 ४०. स्तः
 ४१. पर्यस्ते टश्च
 ४२. वात्मभस्मानि प. ।
 ४३. ट्मक्मोः
 ४४. ण्पस्पोः फः
 ४५. भौष्मे
 ४६. स्लेष्मबृहस्पतौ तु फोः
 ४७. ग्मो मः
 ४८. न्म. ॥ ५५ ॥
 ४९. ताम्राग्रयोर्म्भः
 ५०. ऊर्ध्वे भो वा
 ५१. ह.
 ५२. वश्च विह्वले
 ५३. काश्मीरे । म्भः
 ५४. लो वार्दे
 ५५. र्यः सौकुमार्यपर्यस्तपर्या-
 णे ॥ ५६ ॥
 ५६. अर रीअ रिजमाश्चर्ये
 ५७. डेरो ब्रह्मचर्यसौन्दर्ये च ।
 ५८. वा पर्यन्ते
 ५९. धर्यं र
 ६०. तूर्यदशाहंशौण्डीर्ये
 ॥ ५७ ॥
 ६१. बाष्पे होऽश्रुणि
 ६२. कार्षापणे
 ६३. न वा तीर्थदु खदक्षिण-
 दीर्घे ।
 ६४. कूश्माण्ड्यां ण्डश्च तु लः
 ६५. त्वध्वद्वधां कचिच्चछ-
 जज्ञा.
 ६६. होल्ह ॥ ५८ ॥
 ६७. श्मप्सस्सक्षामस्सररश्मौ

- म्हः
६८. पक्ष्मणि
 ६९. श्रृण्वन् । त्सहृक्षणां ण्हः
 ७०. सूक्ष्मे ।
 ७१. आश्लिष्टे लघौ
 ७२. ठढौ स्तब्धे ॥ ५९ ॥
 ७३. तो ढो रश्चारब्धे तु
 ७४. सो बृहस्पतिवनस्पत्योः ।
 ७५. शोर्लुक्खो स्तम्बसमस्त-
 निःस्पृहपरम्परश्म-
 शानश्मश्रौ ॥ ६० ॥
 ७६. इचस्य हरिश्चन्द्रे
 ७७. कगटडतदपःकःपशोरु
 पर्यद्रे ।
 ७८. लवगमधश्च
 ७९. मनयाम्
 ८०. धार्त्राद्रे रन्तु
 ८१. हस्य मध्याह्ने ॥ ६१ ॥
 ८२. जो ओऽविज्ञाने
 ८३. द्वोर्द्वारे
 ८४. रात्रौ
 ८५. रितो द्वित्वत् ।
 ८६. शेषादेशस्याहोऽचोऽम्बो
 ८७. दीर्घान्न
 ८८. कर्णिकारे णो वा ॥ ६२ ॥
 ८९. घृष्टद्युम्ने
 ९०. वा से
९१. प्रमुक्तगे
 ९२. दैवगेषु
 ९३. तैलादौ ।
 ९४. पूर्वमुपरि वर्गयुजः
 ९५. प्राक्श्लाघाप्रक्षशाङ्गं
 ड्लोऽत् ॥ ६३ ॥
 ९६. क्षमारलेऽन्त्यहलः
 ९७. स्नेहान्योर्वा
 ९८. शर्षतप्तवज्रप्वित् ।
 ९९. हर्षामर्षश्रीहीक्रिया-
 परामर्शकुत्सनादि-
 ष्ट्याहं ॥ ६४ ॥
 १००. स्याद्भव्यचैत्यचौर्यसमे
 यात्
 १०१. लदक्लवेपु
 १०२. नात्वप्ने ।
 १०३. म्निग्धे त्वदितौ
 १०४. कृष्णे वणं
 १०५. अर्हत्युच्च
 १०६. तन्व्यामे ॥ ६५ ॥
 १०७. खन्ने रात्
 १०८. एकाचि श्वस्त्रे
 १०९. वा छद्मपद्ममूर्खद्वारे ।
 ११०. ईल् ज्यायाम्
 १११. हश्च महाराष्ट्रे ह्योर्व्य-
 त्ययः
 ११२. लनोराताने ॥ ६६ ॥

११३. वाराणसीकरेष्वां रणोः ११८. लघुके लहोः
 ११४. ललाटे डलो ११९. रलोर्हरिताले ॥ ६७ ॥
 ११५. हृदे दहयो । १२०. दर्वीकरनिवहौ दर्वीर-
 ११६. चलयोरचलपुरे अणिहवौ तु
 ११७. ह्ये ह्योर्वा १२१. गहिआद्या ।

इति प्रथमाध्यायस्य चतुर्थ पादः ॥ समाप्तश्चाध्यायः ॥

१. मन्तमणवन्तमाआलुआ-	१५. एकाह मि सिअ इआ
लइरइल्लउलइत्ता म-	१६. लुत्त कृत्वम
तुप ॥ ६८ ॥	१७. भव डिल्लालइ ॥ ७१ ॥
२. वतुपो डित्तिअ एतल्लु-	१८. म्मार्थं तु कश्च ।
क्वत्तत्तद	१९. उपरे. सव्याने ल्ल
३. किमिदमश्च । डेत्तिअडि-	२०. नवकाद्वा ।
तिउउद्दहम्	२१. मिश्राल्लिअश्च
४. इक पथो णस्य	२२. शनैमो डिअ
५. खस्य सर्वाङ्गात् ॥ ६९ ॥	२३. मनाको डअं च वा
६. छम्यात्मनो णअ.	२४. रो दीर्घात् ॥ ७२ ॥
७. हित्थहाम्ल.	२५. डुमअडमओल् भुव.
८. केर इदमर्थं ।	२६. लां वा विद्युत्पत्तपीता-
९. राजपराड्डिककौ च ।	न्धात् ।
१०. एच्चओ युप्पदस्सदो-	२७. त्वादे स.
डण.	२८. इर शिलादर्थस्य
११. व वते ॥ ७० ॥	२९. तुमत्तुआणतूणाः क्त्वः ॥
१२. तैलस्यानङ्कोठाडुल्ल	७३ ॥
१३. त्वस्य तु डिमात्तणो	३०. वरइत्तगाम्पूनाद्यै.
१४. दो तो । तस	३१. अव्ययम्

३२. अभ्युपगमे आम् ।
 ३३. त वाक्योपन्यासे
 ३४. णइ चेअ चिअ च ए-
 वार्थे ॥ ७४ ॥
 ३५. हद्धी निर्वेदे
 ३६. दर अर्धेऽल्पे वा
 ३७. किणो प्रश्ने ।
 ३८. मिव पिव विव विअ
 व व्व इवार्थे
 ३९. किर इर हिर किलार्थे ॥
 ७५ ॥
 ४०. अम्मो आश्चर्ये ।
 ४१. अब्बो पश्चात्तापसूचना-
 दु ख । सम्भाषणा-
 पगधानन्दादरस्वेद-
 विस्मयविषादभये ॥
 ७६ ॥
 ४२. हु पृच्छादाननिवारणे
 ४३. वणे निश्चयानुकम्प्यवि-
 कल्पे ।
 ४४. संभावने अइ च ।
 ४५. आनन्तर्ये णवरि
 ४६. केवले णवग ॥ ७७ ॥
 ४७. हन्द गृहाणार्थे
 ४८. हन्दि विकल्पविषादसत्य-
 निश्चयपश्चा । तापे-
 षु च
 ४९. सम्भाषणरतिकलहे रे
 अरे
 ५०. हरे क्षेपे च ॥ ७८ ॥
 ५१. थू कुत्सायाम्
 ५२. ऊ गर्हाविस्मयसूचना-
 क्षेपे ।
 ५३. पुणरुत्त कृतकरणे
 ५४. हु खु निश्चयविस्मयवि-
 तर्के ॥ ७९ ॥
 ५५. णवि वैपरीत्ये
 ५६. वेव्वे विषादभयवारणे ।
 ५७. आमन्त्रणे वेव्व च
 ५८. वा सन्न्या मामि हला
 हले ॥ ८० ॥
 ५९. दे समुत्थिकरणे च ।
 ६०. ओ पश्चात्तापसूचने ।
 ६१. अण णाहं नञर्थे
 ६२. निश्चयनिर्धारणे बले ॥
 ८१ ॥
 ६३. मणे विमर्शे
 ६४. माइ मार्थे ।
 ६५. अलाहि निवारणे ।
 ६६. लक्षणे जेण तेण
 ६७. त्वोदवापोता ।
 ६८. उ ओ उप. ॥ ८२ ॥
 ६९. प्रत्येकम. पाडिष्क पा-
 डिकं

७०. स्वयमप्पणो ।	उल्ला ।
७१. एकसरिअं झाडिति सम्प्र- ति	७४. अयि ऐ
७२. इहरा इतरधा	७५. उअ पश्य
७३. मुधा मोर ॥ ८३ ॥	७६. इजेराः पादपूरणे
	७७. प्याद्या ।

इति द्वितीयाध्यायस्य प्रथम. पाद. ॥

१. वीप्प्यात्तदचि मुपो म- स्तु ।	१८. टो डेणल् ।
२. अम	१९. दिवा भ्यसि
३. इलुगजशसो.	२०. शस्यत्
४. णशामः	२१. भिस्भ्यम्मुपि ।
५. हि हि ॥ ८४ ॥ हि भिसः	२२. इदुतोर्दि
६. हिन्तो तो दो दु डसिम्	२३. चतुरो वा ॥ ८६ ॥
७. मुन्नो भ्यस	२४. पुरो जसो डड डओ
८. दि दोतोदुडसाँ ।	२५. डवो उत
९. सोलुक्	२६. णो शसश्च
१०. डसोऽस्त्रियां सर्	२७. नूनपि डसिडसो ।
११. डेर्मिर्	२८. टो णा
१२. अतो डो विसर्ग	२९. इलुगनापि सो
१३. सोः ॥ ८५ ॥	३०. मड्लुगसम्बुद्धेर्नप.
१४. वैतत्तदो	३१. श्रि शि शिड् जशसम् ॥ ८७ ॥
१५. डसे इलुक्	३२. शो शु स्त्रिया तु ।
१६. डेडें	३३. आदीतः सोश्च
१७. डसिसो हि	३४. डसे. श शा शि शे
	३५. टाडिडसाम् ।

३६. नातः शा
 ३७. पुसोऽजातर्हो वा
 ३८. प्रत्यये
 ३९. हरिद्राच्छाये ॥ ८८ ॥
 ४०. कियत्तदोऽस्वमामि
 ४१. स्वसृगाङ्गुल्
 ४२. डोश्लुक्नौ तु सम्बुद्धेः
 ४३. ऋ । दन्ताङ्गुः
 ४४. नाग्नि डरम्
 ४५. टापो डे
 ४६. ह्रस्वर्लङ्गुत् ॥ ८९ ॥
 ४७. क्विप
 ४८. उहता त्वम्बाममि
 ४९. आर सुपि
 ५०. मातुरा अरा
 ५१. सज्ञाया । मर
 ५२. आ सौ वा
 ५३. राज
 ५४. टो णा
 ५५. जश्शम्डसिड्सां णोश ॥
 ९० ॥
 ५६. णोणाङ्गिप्विदना ज.
 ५७. इणममामा
 ५८. भिस्सुभ्यसाम्मुप्पवीत् ।
 ५९. ङ्ङ्ङसिटां णोणोर्डण्
 ६०. पुस्याणो राजवच्चान ॥
 ९१ ॥
६१. टो वात्मनो णिआ णइआ
 ६२. सर्वादेर्जसोऽतो डे ।
 ६३. डेस्त्वस्सिग्मि ।
 ६४. अनिदमेतदम्तु कियत्तद
 म्भिया च हिम्
 ६५. आमां ॥ ९२ ॥ डेसिम
 ६६. कितद्भया सण
 ६७. कियत्तद्भया डम्
 ६८. ईतः से । सार
 ६९. डिरेआ डाहे डाला का-
 ले
 ७०. म्हा डसे
 ७१. किमो डीसडिणो ॥ ९३ ॥
 ७२. डो तदः
 ७३. इदमेतत्कियत्तद्भयष्टो
 डिणा
 ७४. कचित्सुपि तद् ण ।
 ७५. ततसि च किमो ल्क
 ७६. इदम इम
 ७७. पुसि सुना त्वअ स्त्रिया-
 मिमिआ ॥ ९४ ॥
 ७८. अत्सुप्प्सिहिस्से
 ७९. टाससि ण
 ८०. इहेण ड्यमा
 ८१. न त्थ ।
 ८२. क्कीवे स्वमेदमिणमिणमो
 ८३. कि किम्

८४. तदिदमेतदां से सिं ॥
९५ ॥ तु ङसामा
८५. एतो एताहे ङसिनैत-
द
८६. त्थे डेल ।
८७. एतो म्मावदितौ वा
८८. सुनैस इणमो इण
८९. त सौ सो ॥ ९६ ॥ ङ्की
बे तदश्च
९०. सुप्यदसोऽमु
९१. अहद्वा सुना
९२. इआओ म्मौ ।

इति द्वितीयाध्यायस्य द्वितीय पादः ॥

१. युप्मत्सुना तुव तु तुम
तुह
२. अमा तुमे तुण च
३. जमा मे ॥ ९७ ॥ तुब्भे
तुय्हे उय्हे तुब्भ
४. शसा वो च
५. टा मे ते । दे दि तुम
तुमड
६. डिटाभ्या तुमाण तइ त-
ण तुमाइ तुमे ॥ ९८ ॥
७. तुब्भ तुहिन्तो तुय्हे ङ-
सिना
८. तु तुइ ङिम्हसौ
९. तुव तुम तुह । तुम्भ
१०. भिसा मे तुब्भेह्युब्भेह्यु
य्हेहि तुय्हेहि ॥ ९९ ॥
११. उम्होय्हे तुय्हे तुब्भ
भ्यसि
१२. तुब्भोब्भोय्हे तइ तुह तु-
ह तुम्ह । तुव तुम
तुमे तुमाइ तुमो दे
ते दि तु इ ण इमा
१३. उम्हाण ॥ १०० ॥ तु-
ब्भ तुब्भाण तुमाण
तुवाण तुहाण तुब्भ
वो मे त्वामा ।
१४. वा ङ्भो म्हुज्झौ
१५. अस्सत्सुनाऽम्हि हमहअ-
मह म्हाम्मि ॥ १०१ ॥
१६. मां मे वअ जमा ।
१७. अम्हे अम्हो अम्ह
१८. णे च शसा ।
१९. म णे ण मि मिम ममम-
म्हि अह मम्ह अम्ह
अमा ॥ १०२ ॥
२०. मि मइ ममाइ मण मे

डिटा	उगो चत्तारो चत्तारि
२१. मम णे मआइ ममए टा ।	२९. तिणिण वे ॥ १०५ ॥
२२. णे अम्हेअम्हाअम्हे अम्ह भिसा	३०. दोणिण दुवे वेणिण द्वे.
२३. मइ मम मह मज्झ ड- सौ ॥ १०३ ॥	३१. दां वे टादौ च
२४. अम्ह मम भ्यसि	३२. नि त्रे
२५. अम्हं मज्झं मज्झ मइ मह मह मे च डसा ।	३३. ण्ह । ण्ह संख्याया आ- मोऽविंशतिगे
२६. अम्हे अम्हो अम्हाण म- माण महाण मज्झा ण ॥ १०४ ॥ म- ज्झाम्हाम्ह णे णो आमा ।	३४. द्विवचनस्य बहुवचनम् ॥ १०६ ॥
२७. अम्म मम मज्झ मह डिपि	३५. डेसां डम
२८. चतुगे । जइग्ग्या च-	३६. तादर्थ्यं डेन्तु
	३७. वधाड्डाइ च
	३८. कचिदमादे ।
	३९. अग्गामो डिप्
	४०. इमिमिष्टाम् च
	४१. डिपोऽम्
	४२. लुक्कचोय्यस्य ॥ १०७ ॥

इति द्वितीयाध्यायस्य तृतीय पाद ॥

१. लटन्तिताविजं च	८. त्वन्तेर्हं म्हो मिह ममोमि-
२. मिप्थास्से सि	ना
३. मिमिबिटौ	९. मिना त्तिम
४. शिक्षौ । न्ति न्ते इरे	१०. तिडाऽत्थि ।
५. थ ध्वमित्थाहचौ	११. णिजदेदावावे
६. मो म मु मस्सहिइ ॥ १०८	१२. गुर्वादिरविवा
७. अत एवैच्से	१३. अमेराड ॥ १०९ ॥

१४. लुगाविरुभावकभक्ते
 १५. अदेल्लुक्यात्खोरत.
 १६. तु मौ ।
 १७. मोममुष्विच्च
 १८. क्ते
 १९. एच्च क्त्वातुम्तव्यमवि-
 प्यति ॥ ११० ॥
 २०. वा लङ्लोटछतृषु
 २१. ज्जाज्जे
 २२. भूतार्थम्य सो हीअ । ही
 २३. हल ईअ
 २४. अहंस्यासी तेनास्ते
 २५. भविष्यति हिरादि. ॥
 १११ ॥
 २६. हास्सा मिमोमुमे वा
 २७. हिम्सा हित्था मुमोमस्य ।
 २८. डच्छ दशिगम इजादां हि-
 लुक्च वा
 २९. भिदिविदिच्छिदो डेच्छ
 ॥ ११२ ॥
 ३०. डोच्छ वचिमुचिरुदि-
 श्रमुजः
 ३१. डम् मेश्छात्ततः
 ३२. कृदो ह
 ३३. र्स्
 ३४. त्वि । ज्जाल्लिडः
 ३५. एकस्मिन् प्रथमोर्द्वि-
 ध्यादिषु दुसुमु
 ३६. बहौ न्तुहमो ॥ ११३ ॥
 ३७. सोस्तु हि
 ३८. लुगिज्जहीज्जस्विज्जस्तः
 ३९. लङ्लटोश्च जर् जार्
 ४०. मध्य । चाजन्तात्
 ४१. माणन्तौल् च लृट्
 ४२. शतृशानचः
 ४३. स्त्रियामी च ॥ ११४ ॥
 ४४. धेत्तुम्तव्यक्त्वामु ग्रहि
 ४५. अन्त्यम्य वचिमुचिरुदि-
 भुजा डोत् ।
 ४६. ता दटो दश
 ४७. आ भूतभविष्यति च कृजः
 ४८. नमोद्विजरुदां व ॥
 ११५ ॥
 ४९. चर्नतमद्वज्राम्
 ५०. छर्गमिष्यमासाम्
 ५१. रुधो न्धम्मौ ।
 ५२. युधबुधगृधकुधसिधमु-
 हां च श्
 ५३. जस्विदाम्
 ५४. छिदिभिदो न्दः ॥ ११६ ॥
 ५५. ढः कथिवर्धाम्
 ५६. वेष्टेः
 ५७. समुदो ल्
 ५८. खादधावि लुक्

५९. र सृजि
 ६०. ड । सदपति
 ६१. मीले प्रादेद्वं तु
 ६२. चलस्फुटि
 ६३. शकगे
 ६४. उवर्णस्याव ॥ ११७ ॥
 ६५. योरेड
 ६६. अर उ
 ६७. अग्नि वृषाम्
 ६८. रुषगेऽचो दि.
 ६९. हलोऽक्
 ७०. त्वनत
 ७१. अचोऽचाम्
 ७२. णो।(१)। हश्च चिजिपूश्रु-
 धूस्तुहुलूभ्य.
 ७३. वर्भावकर्मणि तु यग्लु-
 कच ॥ ११८ ॥
 ७४. मचं
 ७५. अन्त्यम्य हनस्वनोः
 ७६. दुहलिहवहरुधा भरत
 उच्च
 ७७. देहे । झर्
 ७८. बन्धो न्ध
 ७९. रुध उपसमनो
 ८०. द्वे गमिगे
 ८१. ईर दृकृतृजाम् ॥ ११९ ॥
 ८२. अर्जेर्विदृप्प
 ८३. आरभ आदृप्पः
 ८४. णव्वणज्जौ ज्ञः ।
 ८५. सिप्प सिचस्निहोः
 ८६. वाहिप्पो व्याहु.
 ८७. ग्रहेर्घेप्प ॥ १२० ॥
 ८८. छिप्प. स्पृशते.
 ८९. दीसल् दशे
 ९०. वचेर्बुच्च.
 ९१. ईअइज्जौ यक् ।
 ९२. स्पृहदूजो सिहदूमौ
 णिचो
 ९३. निवृपतोर्णिहोडो वा ॥
 १२१ ॥
 ९४. धवलोल्लोटोर्दुमांगौ
 ९५. भ्रामवेष्टयोस्तालिअटप
 रिवालौ ।
 ९६. गवो रञ्जयते
 ९७. तुलिडोल्ल्योरोहामर-
 खोलौ ॥ १२२ ॥
 ९८. आसघ सभावे.
 ९९. अपेराल्लिवपणामचच्चु-
 प्पा. ।
 १००. गुलुगुञ्छोत्थघोव्वेल्लोलो-
 ला उन्नमेः
 १०१. प्रकाशेर्णुव्व ॥ १२३ ॥
 १०२. णिहुव कमे.
 १०३. नशेर्विप्पगालणासवप-

- लावहारवविउडा ।
 १०४. वल आरोपे
 १०५. विरिचेगेल्डोल्लुटप-
 ल्हत्था ॥ १२४ ॥
 १०६. कम्पेविच्छोल
 १०७. रोमन्धेगेमालवगोर्गे ।
 १०८. प्लावेगेवालपठ्वालै
 १०९. मिश्रेर्मिमालमेल्वाँ ॥
 १२५ ॥
 ११०. छदेर्णूमणुमौवालढक्क-
 पठ्वालसणुमा ।
 १११. अवुक्कवोक्कौ विजापे
 ११२. परिवाडो घटे
 ११३. दशे ॥ १२६ ॥ दाप-
 दक्कम्बवत्ता
 ११४. प्रम्पेदे पे चालुवौ ।
 ११५. यापेर्जव
 ११६. विक्कोशे पक्खोड
 ११७. गुठ उदधूले ॥ १२७ ॥
 ११८. तड आहोउविहाडा
 ११९. ह्वादेरवधन्तर्कणित्तथ ।
 १२०. निर्मेणिम्मवणिम्माणा
 १२१. आलीडोउलि
 १२२. क्रिय किण. ॥ १२८ ॥
 १२३. केर्च वे
 १२४. स्त्थ समः स्वा
 १२५. ध्मो धुमोद.
 १२६. स्थष्ठकुक्कुगै ।
 १२७. गिरप्पथक्कठाचिड्डा
 १२८. विम्मु पम्हुसवीसरौ ॥
 १२९ ॥
 १२९. कृपो णिजवह.
 १३०. जाणमुणौ ज
 १३१. धो दह श्रद ।
 १३२. मृत्तिगिद्विवालुक्कफग्मि-
 फामफसालिहच्छि
 हान् ॥ १३० ॥
 १३३. फक्कम्बक्क
 १३४. श्लाघ सलाह
 १३५. थिप्पम्तुप
 १३६. मियो भार्मीहौ ।
 १३७. भुजिग्गह भुजकम्मसमा-
 णचमदचड्डुजमजि-
 मान् ॥ १३१ ॥
 १३८. नृम्भोडेवर्जम्भा
 १३९. जुज्जुज्जुप्पा युजे
 १४०. जनो जाजग्मौ ।
 १४१. उत्थल उच्चल
 १४२. घर्णेधुम्मपहल्लघोलपु
 ला ॥ १३२ ॥
 १४३. लिम्पो लिप
 १४४. शदेश्शडपक्खोडौ
 १४५. ने सदेर्मज्ज. ।
 १४६. पुच्छ. प्रच्छेः

१४७. गण्ठो ग्रन्थे.	देक्वावअक्खपे-
१४८. तुवरजअडौ त्वरे	च्छावआसपासणि-
१४९. अतिडि तुर ॥ १३३ ॥	असच्चावक्खान् ॥
१५०. तूर. गतृतिडि	१३५ ॥
१५१. पर्यस्पल्लट्टपलोड्डपल्ल-	१५४. अरपज्झरपच्चडखिर-
त्थान् ।	णिड्डुअणिव्व-
१५२. मृद्धान्तेर्मलपरिहट्टम्बड्ड-	ला । क्षरे.
पण्णाडचड्डुमड्डुमद्दा ॥	१५५. काशेरवाट्ठास.
१३४ ॥	१५६. न्यसेर्णिमणुमौ
१५३. दशिरोअक्खणिअच्छा-	१५७. ग्रहे ॥ १३६ ॥ णिरूवा-
वअच्छचज्जावअ-	रण्हवल्हरपगा-
ज्जपुलअपुलाअ ।	हिपच्चुआ ।

इति द्वितीयाध्यायस्य चतुर्थं पाद ॥ समाप्तश्चाध्यायः ॥

१. हेहुवहवा भुवेन्तु	१०. प्रमुरुवेल्लपयल्लौ
२. पृथक्पण्ठे णिव्वड	११. महमद्दो गन्थे ।
३. प्रभौ हुप्प ॥ १३७ ॥	१२. झरझग्गुमग्गविम्हग्ग-
४. ह क्ते	भललदपअग्गम्हुहा
५. हुगचेति	स्मरन्ते ॥ १३९. ॥
६. आघ्राक्षिम्नामारग्गणि-	१३. व्याप्रेगाअड्डु
ज्जगवभुत्ता ।	१४. निम्मुणीहिरणीलधाड-
७. ग वेल्लिय	वरहाडा ।
८. निना ल्हिक्कणिलुक्कणि-	१५. जागुर्जग्ग
लीअल्लिक्कलुक्कणिरि-	१६. पट्टघुट्टल्लपिज्जाः पिबे.
ग्घा ॥ १३८ ॥	१७. धुवो ॥ १४० ॥ धूजः
९. सार' प्रहु'	१८. हण. शृणोते:

१९. म्लै वापन्वायौ च्छङ्गा ॥ १४५ ॥
 २०. कृज कुणः । ४२. सिचसिपौ सिचेः
 २१. काणेक्षिते णिआरः ४३. रचेर्विडविड्वावहोगहा ।
 २२. निष्टम्भे णिट्ठुह ४४. केलाअसारवसमारोव-
 २३. श्रमे वावफ ॥ १४१ ॥ हत्था. समारचे. ॥
 २४. सदाणोऽवष्टम्भे १४६ ॥
 २५. णिव्वोलो मन्थुनौष्ठमा- ४५. मम्मेराउडुणिउडुवुडु-
 लिन्ये । खुप्पा
 २६. गुललश्चटौ ४६. अनुव्रजे । पडिअग्ग
 २७. पयल्लो लम्बनशैथिल्य- ४७. वञ्जेर्वेहववेलवजूरवोम्म-
 या च्छा ॥ १४७ ॥
 २८. क्षुरे कम्म ॥ १४२ ॥ ४८. रोसाणोग्गुसलुहलुङ्ग-
 २९. णीलुङ्गे निप्पाताच्छोटे पुच्छपुमपुसफुस-
 ३०. साहट्टसाहरौ सवु । हुला माष्टे ।
 ३१. ओर्हारोद्यौ निद्र ४९. भञ्जेर्वेमअमुमुमूरमूरप-
 ३२. उद्ध ओरुम्मावमुआ विरजसूरसूडक-
 ३३. रुवो ॥ १४३ ॥ रंजरुटौ रज ॥ १४८ ॥ णी-
 ३४. कौकपोक्खौ व्याहु रजविग
 ३५. सण्णाम आट्ठ । ५०. गज्जेवुक्क
 ३६. ओहौसराववतरेस्तु ५१. ठिक्को वृषे
 ३७. शकेत्तरतीरपारचयाः ॥ ५२. तिजेरोसुक्क ।
 १४४ ॥ ५३. आरोलवमालौ पुञ्जे
 ३८. सोल्लपउलौ पचे. ५४. कम्मवमुपभुजि
 ३९. वेअड' खचे ५५. विढवमार्जि ॥ १४९ ॥
 ४०. णिव्वलो मुचेर्दु खे । ५६. लज्जेर्जिह
 ४१. अवहेडमेल्लणिल्लुङ्गे- ५७. राजेम्मसहरेहच्छज्जरी-
 स्सिक्कधँसाडरेअव- राग्वा ।

५८. घटेर्गद
 ५९. समो गलः
 ६०. हासेन स्फुटतेर्भुर ॥
 १५० ॥
 ६१. मण्डेष्टिविडिक्करीड-
 चिचचिचिल्लचि-
 चया ।
 ६२. तुडिरुल्लुककणिलुक्को-
 ल्लरोक्कुडलुक्क-
 तोडखुड्डुडान् ॥
 १५१ ॥
 ६३. घुमलविसंलौ मन्थे
 ६४. दसोत्थघौ विवृतिरु-
 ध्यो ।
 ६५. णीहर आकन्दे
 ६६. ओअदोद्दालौ च्छिदेग-
 ड ॥ १५२ ॥
 ६७. णिल्लूरुणिव्वरणिन्छ-
 ल्लदुहावणिज्झोडा ।
 ६८. अट्ट कथे
 ६९. कथेर्बज्जरपज्जरसंघसी-
 ससाहचव ॥ १५३ ॥
 जंपपिसुणबोलो-
 प्पाला
 ७०. दु खे णिव्वर
 ७१. निषेधेर्हक्क ।
 ७२. जूरः कुघे
 ७३. विसूरश्च खिदेः
 ७४. तड्डुवविरल्लतड ॥ १५४ ॥
 तड्डास्तनेः
 ७५. निर पद्यतेर्वलः
 ७६. सन्तपां झखः ।
 ७७. ओअग्गसमाणौ व्यापि-
 समाप्यो.
 ७८. णीरवो बुभुक्षाक्षिप्यो
 ॥ १५५ ॥
 ७९. क्षिपिरिड्डुक्खपरीहुलघ-
 त्तच्छुहपेणोल्लसो-
 ल्लगलत्थान् ।
 ८०. उत्तिक्षिपिरुत्थघोस्सिक्क-
 हक्खुवाल्लत्थगुल्लुगु-
 छ ॥ १५६ ॥ ३
 बभुत्तान्
 ८१. वेपेरायवायज्झौ
 ८२. विरणडौ गुपे ।
 ८३. पच्चारवेलेव उपालभे
 ८४. ग्वउरपड्डुहौ ॥ १५७ ॥
 क्षुभे.
 ८५. प्रदीपेस्सधुक्काब्भुत्तने-
 अवसंदुमा ।
 ८६. अल्लिअ उपसपें
 ८७. कमवसलिसलोद्दा त्वपे
 ८८. वड्डवडो विलपे ॥
 १५८ ॥

८०. रभिगडो रम्भद्वौ पलोद्वाहिपञ्चओ-
 ०० भाराकान्ते नमेर्णिमुद । म्मच्छा ।
 ०१. उब्भाववेल्हणीसरकोडु- ०९. रिअरिगौ प्रविशे
 मसखुडुवेडुमोहा- १००. सङ्गमोऽब्भिड
 अ ॥ १५९ ॥ कि- १०१. थिप्पणिट्टुहौ विग-
 लिक्किच रमे ले ॥ १६४ ॥
 ०२ पडिसा परिसाम शमे १०२. णिवहणिरिणासणिग्गि-
 ०३. लुभे सभाव । णज्जरोचचड्डा पिषे
 ०४. आक्रमिरोहावोत्थार- १०३. वलेर्वफ ।
 च्छुन्दान् १०४. अशे फिडफिट्टुचुक्-
 ०५. विश्रमेर्णिच्चा ॥ १६० ॥ मुल्लफुट्टुफुडा
 ०६. दुदुल्लुदुमददल्लभमाड- १०५. मये ॥ १६५ ॥ भुक्क
 भुमभम्मड । तलअ- १०६. पूरेग्गवाग्वाडाहिरे-
 टरुटगुमटिगिटि- मागुमोद्धमा ।
 ल्लपगीपर ॥ १६१ ॥ १०७. आहादिल्लप्रवच्चाहिल्लव-
 फुमचक्कम्मभमडफुल्ल- महमिहविल्लुपव-
 झपट्टुमा श्रमे । फा काड्झे ॥
 ०७. गमिरणुवज्ज अगज्जन- १६६ ॥
 अक्कुमउक्कुमअ- १०८. नशिग्गवहगवमेहणिवह-
 ड्छअई ॥ १६२ ॥ पडिमासेहणिरिणा
 अवहरअवमेहपदअ- मान् ।
 पणिअलपरिअल्लवो- १०९. माअट्टाणच्छक्कुट्टाचाय-
 लणिरिणास । पच्च छाड्डा कूष
 ड्डुणीणिम्महपच्छ- ११०. असा ॥ १६७ ॥ व-
 दणीलुक्करभणीणि- क्खोड
 वहान् ॥ १६३ ॥ १११. उल्लसेरुसलोसुम्भारे-
 ०८. प्रत्यागमागमाभ्यागमा- अपिल्लग । गजु-

ल्लपुलआआः	१२३. हसेर्गुजः ॥ १७० ॥
११२. सन्दिशोऽप्पाह	१२४. दहिरहिऊलालुंखौ
११३. ग्रसेर्धिस ॥ १६८ ॥	१२५. विकसेः कोआसवोसट्टौ ।
११४. भासेर्भिस	१२६. श्लिषोऽवआससामगप-
११५. प्रतीक्षेर्विहीराविरमाल-	रिअता
सामया.	१२७. जुगुप्सते ॥ १७१ ॥
११६. ससे । र्हसडिभौ	दुगुच्छञ्जुणदुगुञ्जा
११७. ग्रक्षेश्वोप्पड.	१२८. वलमगचडमारुहे ।
११८. विमट्टो दले	१२९. भुल्लो लक्ष्यात् स्वले.
११९. त्रमेर्वज्जडरौ ॥ १६९ ॥	१३०. गाहोऽवाद्दाह.
१२०. वोज्जो वीजेश्व	१३१. गुम्मगुम्मडौ ॥ १७२ ॥
१२१. गवेषेर्धत्तगमेसदुहुल्ल ।	मुहे.
ढडोला.	१३२. अप्फुण्णगाः केन
१२२. तक्षेश्वच्छरपरफा	१३३. धातवोऽर्थान्तरेप्पवि ।

इति तृतीया-त्रायस्य प्रथम. पाठ ॥

१. दम्भन्य गौग्मेन्यामग्वा	१०. इअट्ठणौ क्त्वं
वचोऽम्नो.	११. कृगमां इट्ठुअ
२. अथ कच्चिन्	१२. इदानीमो ॥ १७१ ॥
३. तावति ग्यो ॥ १७३ ॥ वा	ल्दाणि
४. थो ध	१३. तम्मात्ता
५. इहहचोर्हम्य	१४. ण नन्दर्थे ।
६. भुवो भ	१५. अन्हहे हर्षे ।
७. अन्तादिदेति मो ण	१६. हीही वैदृषके
८. यो य्य ।	१७. हीमाणहे निर्वेदविस्म-
९. पूर्वस्य पुरव	ये ॥ १७५ ॥

१८. एवार्थे व्येव्व
 १९. हञ्जे चेत्थाहाने
 २०. अतो ङसेर्दुदोश् ।
 २१. आत्सौ वाऽऽमन्य इनो नः
 २२. मः
 २३. भवताम्
 २४. भण्यति स्सि
 २५. इजेचो ॥ १७६ ॥ द्द
 २६. शेष प्राकृतवत्
 २७. मागध्या शौरसेनीवत् ।
 २८. त्वाङ्गाहो ङस
 २९. आमो ङित्
 ३०. सौ पुस्येलत्
 ३१. हगेऽहंवयमो ॥
 १७७ ॥
 ३२. छोऽनादौ श्व
 ३३. क्षः ःकः
 ३४. स्क. प्रेक्ष्याचक्षि
 ३५. सः सषो संयोगे । ऽग्नीप्मे
 ३६. सो. इलौ
 ३७. न्यण्यज्ञां जर्
 ३८. जो व्रजेः
 ३९. जयद्यां य ॥ १७८ ॥
 ४०. ष्टौ स्मत्
 ४१. स्थर्थौ स्तम्
 ४२. चिष्टस्तिष्ठस्य
 ४३. नो नणो पैशाच्याम् ।
 ४४. न्यण्यज्ञां जर्
 ४५. राज्ञो ज्ञो वा चिज्
 ४६. तल् तदो
 ४७. शषो सः
 ४८. लो ङः ॥ १७९ ॥
 ४९. दुस्तिर्यादृशगे
 ५०. र्यस्त्रष्टा रिअसिनसटा.
 कचित्
 ५१. टोस्तु तु
 ५२. य । पो हृदये
 ५३. टा नेन तदिदमो
 ५४. नाप् स्त्रियाम्
 ५५. ङसेस्तोतुशत ॥
 १८० ॥
 ५६. तडिजेच
 ५७. एय्य एव भविष्यति ।
 ५८. इय्यो यक
 ५९. कृजो डीर
 ६०. क्त्वा । तूनम्
 ६१. एवा ट्ठनत्थूनौ
 ६२. शेष शौरसेनीवत् ॥
 १८१ ॥
 ६३. न प्रायोलुक्कादिच्छल्-
 षट्छम्यन्तसूत्रोक्तम् ।
 ६४. रो लस्तु चूलिकापैशा-
 च्याम्
 ६५. गजडदवघञ्जदधभा ॥

१८२ ॥ कचटतप-
खच्छठथफाल्

६६. अन्येषामादियुजि न
६७. शेषं प्राग्वत् ।

इति तृतीयाध्यायस्य द्वितीयः पादः ॥

१. प्रायोऽपभ्रंशेऽचोऽच्	१५. कुत्रात्रे च डेत्थु
२. अचोऽस्तवोऽस्तौ क-	१६. त्वतलौ प्पणम् ॥१८६॥
स्वतथपफा ॥१८३॥	१७. तव्यस्य इएव्वउएव्व-
गघदधबभान्	उएव्वाः
३. तु मो ड्वम्	१८. क्त्व इ इउ इवि अवि ।
४. म्हो म्भम्	१९. एप्प्येप्पिण्वेव्व्येविण्
५. रो लुकमध-	२०. तुम एवमणाणहमणहि च
६. क्कचिदभृतोऽपि ।	२१. गमे ॥ १८७ ॥ स्त्वे-
७. विपदापत्सम्पदिदइ	प्पिण्वेप्प्योरेलुक्
८. कथतथायथि डिहडिध-	२२. तृनोऽणअल्
डिमडेमाः स्था ॥	२३. छस्य युप्मदादेडारम् ।
१८४ ॥ दे.	२४. जणि जणु न नउ नावइ
९. दादेडेहो याहक्काहक्कीह	नाइ इवार्थे
गीहशाम्	२५. तणेण रेसि रेसि ॥१८८
१०. डइसोऽताम् ।	केहि तेहि तादर्थ्ये
११. यावत्तावत्युम्महिम्मा	२६. स्वार्थे डुः पुनर्विना-
वादे.	ध्रुवम् ।
१२. डेतुलडेवडा ॥ १८५ ॥	२७. डेंडाववश्यमः
वियत्कियति च न्या-	२८. परमेकशसोर्ड डि
देर्वतुपः	२९. अडडडुल्लाः ॥ १८९ ॥
१३. डेत्तहे त्रलः ।	स्वार्थिककलुक्क
१४. यत्तदो डत्तु	३०. तद्योगजाश्च

३१	डीत स्त्रियाम्	४७.	अथवा मनागहवद्मणाउं
३२	अदन्ताड्डा ।	४८	इतसेत्तहे
३३.	इदतोऽति	४९.	परचात् ॥ १९२ ॥
३४.	इदानीमम्बहि		पच्छइ
३५.	एव जि	५०.	ततस्तदा तो
३६.	एवमेम	५१.	त्वनुसाहावन्यथा सर्वो ।
३७.	नहि नाहि ॥ १९० ॥	५२.	कि काइकवणौ
३८.	प्रत्युत पच्चल्लिउ ।	५३.	वुन्नविच्चवुत्ता विपण्ण-
३९.	एवमेव एमइ		वत्तोक्ता ॥ १९३ ॥
४०	मम समाणु	५४.	अत्तवु परम्परम्य
४१.	किल किर ।	५५	अन्यादृशम्यान्नाउसाव-
४२.	पग्गिमप्राडमप्राउप्राइव-		ग । इमौ
	प्रायश	५६	वहिल्लागा शिवादिनाम
४३	डिवा ॥ १९१ ॥ डिवे	५७	हुहुरुषुग्गगा ॥ १९४ ॥
४४	सह महु		शब्दचेष्टानुकृत्यो
४५	मा मम्	५८.	अनर्थका घइमादय ।
४६	कुत कउ कइ तिहु ।		

इति तृतीयाध्यायस्य तृतीयः पादः ॥

१.	दिहौ सुपि	८	भ्यसो हु
२	स्वम्यन उत	९.	मुम्मुरो डम ।
३.	ओ मौ पुमि तु ।	१०.	आमो ह
४.	ए भिमि ॥ १९५ ॥	११	टो णानुस्वारो
५	टि	१२	ए चेदुत
६.	डिनेच्च	१३	हि हे डिडेस
७.	डसहेह	१४.	हु ॥ १९६ ॥ भ्यस

१५. आमो ह च
 १६. डमो लुक्
 १७. सुमसो
 १८. हो जसामन्व्ये ।
 १९. हि भिस्नुपो
 २०. म्रिया डे
 २१. डम्डस्योर्हे
 २२. हुमामभ्यम
 २३. उदोतौ ज ॥ १९७ ॥
 इशम
 २४. इ नपि
 २५. कान्तम्यात उ स्वमो
 २६. मर्वगाडि हि
 २७. डसि हाम् ।
 २८. तु किमो डिहे
 २९. डमम्पुश् यत्तत्किम्भ्य
 ३०. गिमा डे
 ३१. यत्तन् ॥ १९८ ॥ श्रु त्र
 स्वमो
 ३२. इदम इमु नपुमके ।
 ३३. एतदेह एहो एहु । श्री-
 नृनपि
 ३४. जइशमोरेड
 ३५. ओइ अदस ।
 ३६. इदम आज ॥ १९९ ॥
 ३७. सौ युप्मदम्तुहु
 ३८. तुम्हे तुम्हइ जइशमो
 ३९. भिसा तुम्हेहि ।
 ४०. इयमटा पई तइ
 ४१. तुज्झतुध्रतउ डसिडसा
 ४२. सुपा तुम्हामु ॥ २०० ॥
 ४३. तुम्हहमाम्भ्यस्म्याम्
 ४४. अस्मदोऽम्हहम्
 ४५. सौ हउ
 ४६. मइ इयमटा ।
 ४७. डम्डसिसा महु मज्ज
 ४८. अम्हइमम्हे जइशमो
 ४९. भिसाऽम्हेहि ॥ २०१ ॥
 ५०. सुपाऽम्हामु
 ५१. लटो हि वा अइयो
 ५२. हिर्याम्सिपो
 ५३. हु थ । 'स्वमो'
 ५४. उ मित्रिटो
 ५५. उ पम्पटिडो
 ५६. उदुदेत्स्वते ॥ २०२ ॥
 ५७. म्यन्थ मो लटि
 ५८. पर्यासौ भुवो हुच्च
 ५९. त्रजेतुत्र ।
 ६०. इजो त्रुव
 ६१. क्रिये कोमु
 ६२. प्रम्मपृण्ठौ दडिग्रहो ॥
 २०३ ॥
 ६३. तक्षायाच्छोहादीन्
 ६४. होम्पोरुच्चारुवायम्

(२८)

६५. बिन्दो । रन्ते	६९. तद्यत्ययश्च
६६. हल्स्यैड	७०. शेष सस्कृतवत्
६७. लिङ्गमतन्त्रम्	७१. झाडगास्तु देश्या सि-
६८. शौरसेनीवत् ॥ २०४ ॥	द्धाः ।

इति तृतीयाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ समाप्तश्चाध्यायः ॥

ग्रन्थश्च परिसमाप्तः ॥

ॐ नमः सिद्धेभ्यः ।

अथ प्रणम्य सर्वज्ञं विद्यानन्धास्पदप्रदम् ।

पूज्यपादं प्रवक्ष्यामि प्राकृतव्याकृतिं सताम् ॥

१	तदावै च बहुलम्	२३	स्थादिक्त्वोर्णस्रोन्तो वा
२	गुरु लघु परस्परं समासे	२४	लुग्विशत्यादेः
३	सन्धिर्वा द्वयोः	२५	वा सिंहादेः
४	नास्त्रेयुवर्णस्य	२६	शरत्तरणिप्रावृट्पुंसि
५	अच्येदातोः	२७	अनभःशिरोदामस्त्रन्तस्
६	लुप्तव्यञ्जने च	२८	कुलाद्यक्ष्यर्था वा
७	त्यादेश्च	२९	वृक्षदेवगुणबिन्दुकररुहम-
८	लुक्च		ण्डलाग्रखड्गादयः षण्डे
९	अश्रदुदन्त्यव्यञ्जनस्य	३०	स्त्रियामिमन्विधिनिधिर-
१०	वा निर्दुरोः		श्मिबल्यञ्जलिकुक्षिप्रश्म-
११	नाच्यन्तश्च		चौरिकाक्षिपृष्ठादयश्च
१२	अविदुद्यदास्त्रियाम्	३१	आह्लाहोः
१३	रा रः	३२	हो विसर्गस्यातः
१४	क्षुधो हा	३३	निरो माल्ये वा
१५	भिषगादेरः	३४	प्रतिः परिस्थे
१६	प्रावृड्दिशोः सः	३५	लुक्त्यदाद्यव्ययात्तत्स्वर-
१७	वाऽऽयुरप्सरसोः		स्यादेः
१८	ह. ककुभः	३६	पदाद्वाऽपेः
१९	वा धनुष	३७	द्वितश्च स्वरादितेः
२०	मो बिन्दुः	३८	दीर्घश्च शषसां लुप्तव्यञ्ज-
२१	स्वरे वा मश्च		षसाम्
२२	वर्गान्तस्य च	३९	प्रसिद्धाद्यस्य वा

४०	हौ दक्षिणे	६५	अञ्च आचार्ये
४१	मृदङ्गव्यलीकमरिचकृपण- व्यजनवेतसेषत्स्वभादा- विश्व	६६	खल्वाटस्त्यानयोरी
४२	वा ललाटाङ्गार पक्के षु	६७	उ स्तावकसास्त्रयोर्वाऽऽसारे
४३	द्वितीयस्य कतममध्यमयोः	६८	श्वश्र्वामार्यायां यः
४४	सप्तपर्णे वा	६९	ए वा द्वारेषु
४५	अहर्मयटि वा	७०	मोः पारावतमात्रटोः
४६	हरेत्वी वा	७१	आर्दे वोदोत्
४७	उर्ध्वनिविष्वचोः	७२	पङ्क्त्याल्यामोत्
४८	खण्डितचण्डयोर्वा णा	७३	लघुर्योगे
४९	प्यो प्रथमे	७४	इरेर्वा
५०	कृतज्ञादिज्ञो णे	७५	प्रतिश्रुद्विभीतकपृथिवी- पथिमूषिकेप्व.
५१	अत्रकन्दुकसौन्दर्यादावेत्	७६	हरिद्रेङ्गुदाशितिलेषु वा
५२	वोत्कराश्चर्यपर्यन्तवल्लीषु	७७	वाक्यादावितौ तः
५३	चो ब्रह्मचर्ये	७८	तिना विशतावींशिशस्त्रि- हजिह्वासु
५४	अन्तरि तः	७९	निरो[र]लुकि
५५	पद्मयो	८०	प्रवासीक्षुद्विनावुत्
५६	उखपो वा	८१	वा युधिष्ठिरे
५७	नपुनराइरा वा	८२	कृञश्च द्विधा
५८	लुम्बाऽऽरण्यालाब्धोः	८३	वा ना निर्झरे
५९	चाट्वाद्यव्ययेष्वादद्वा	८४	हरीतकीकश्मरियोरदात्
६०	घञा	८५	इर्गभीरादिषु
६१	महारष्ट्रे	८६	विहीनहीनयोरू वा जीर्णे
६२	कांस्या[दा]वनुसारे	८७	हे तीर्थे
६३	मः श्यामाके	८८	विभीतकेदृशापीडपीयूष-
६४	कूर्पासादावि ष		कीदृशेष्वे

- ८९ पीठनीडयोर्वा
 ९० अगुर्वादावुरः
 ९१ उपरौ वा
 ९२ गुरुके च
 ९३ भ्रुकुटिपुरुषयोरिः प्रथम-
 द्वितीययोः
 ९४ क्षुते त्वी
 ९५ ऊर्वा मुसलसुभगयोः
 ९६ छत्सयोरनुत्सन्नोत्साहयोः
 ९७ डुरो लुकि वा
 ९८ ओयोंगे
 ९९ हस्वोऽपि वा कुतूहले
 १०० सूक्ष्मेऽर्वा
 १०१ लश्च द्विर्दुकूले
 १०२ ईरुद्वीडे
 १०३ उर्मधूके
 १०४ वातूलकण्डूयभूहनुमत्सुः
 १०५ नूपुरेऽयि
 १०६ गुडूचीकूष्माण्डीकूर्परतू-
 णीरताम्बूलस्थूलमूल्येध्वो
 १०७ वा तूणास्थूणयोः
 १०८ ऋ रं
 १०९ मृदुत्वमृदुककृशास्वा वा
 ११० ऋण्यादेरिः
 १११ वा पृष्ठेऽनुत्तरे
 ११२ पृष्ठशृङ्गमसृणमृगाहम्-
 त्युषु वा
 ११३ ऋजुषु
 ११४ वृन्दारकनिवृत्तयोर्वा
 ११५ वा वेन वृषमे
 ११६ अन्त्यस्याप्रधानस्य
 ११७ मातुरिश्च
 ११८ ओ मृषा वा
 ११९ नप्तृकमृदङ्गपृथग्मृष्टवृष्टिषु
 १२० बृहस्पतौ वा
 १२१ वृन्ते त्विरेरोः
 १२२ रिरव्यञ्जनस्य
 १२३ ऋषिऋषभऋजुऋतुऋ-
 णेषु वा
 १२४ किष्टकशग्दशः
 १२५ दसादितयोररिर्द्विः
 १२६ कलसकलन्नयोरिलिल्लः
 १२७ केसरदवरचपेदावेदना-
 स्वारिर्वा
 १२८ स्तेनयू
 १२९ एरे
 १३० इ शनैश्चरसैन्धवयोः
 १३१ अइश्च वा सैन्ये
 १३२ स्वैरादावइः
 १३३ वा वैश्रवणेषु
 १३४ एश्च दैवे
 १३५ उच्चैर्नीचैरअः
 १३६ धैर्ये त्वी
 १३७ शिरोवेदनासरोरुहमन्त्रे-

रान्योन्यातोद्यप्रकोष्ठेषु	स्वकस्य
वा स्तो वश्च	१६० मदकलमरकतयोर्गयादेः
१३८ सोच्छवाम ऊ	कन्दुके तु
१३९ आअ अउ गवि	१६१ किराते[चो] हभौ वा सी-
१४० औरो	करे
१४१ दौवारिकादातुः	१६२ चिकुरस्फटिकनिकषे हो
१४२ वा कौक्षेयके	मश्चन्द्रिकायाम्
१४३ सौरादौ चाउः	१६३ हः स्वघथधम. पृथग्वा घः
१४४ आश्च गौरवे	१६४ शृङ्खलपुन्नागभागिनीषु
१४५ आवो नावि	स्वगोः कमौ
१४६ त्रयोदशादावाचो हला	१६५ ऊत्वे वः सुभगदुर्भगयो-
१४७ विचकिलायस्कारस्थविरेषु	लक्ष्मणे
१४८ कदले वा कर्णिकारे त्वितः	१६६ जाटिलपिशाचस्वचितेषु
१४९ बदरपूगफलनवफलिका-	जचोर्झलसा वा
नवमालिकापूतरेष्वो	१६७ टठौ डठौ
१५० चतुर्दशादिदशसु वा	१६८ ङः कैटभशकटसटासु
१५१ उतापावेषु स्तुपे	१६९ लः स्फटिके
१५२ निषण्ण उमः	१७० पाटिचपेटयोर्वा
१५३ आवङ्गू प्रावरणे	१७१ छाङ्गोठे
१५४ अनादेरयुतस्य स्वरात्	१७२ हः पिठरे वा डश्च
१५५ कगचजतदपयवानां प्रा-	१७३ ङस्य लः
येण लुक्	१७४ णो लो वेणौ तश्चच्छौ
१५६ कामु क्तिमुक्तकचामुण्डा-	तुच्छे वा
यमुनास्वनुनासिकश्च मु.	१७५ तस्त्रसरतूबरतगरेषु टः
१५७ न पोऽवर्णात्	१७६ ङः प्रत्यादिषु
१५८ यश्चुतिरवर्णी	१७७ इद्वेतसे
१५९ कीलकर्परकुब्जेष्वपुण्ये-	१७८ णोऽतिमुक्ते गर्भिते च

१७९ सदेर्णो रुदिते	रिभद्रपाटिपरुषेषु
१८० र सप्तत्या[म्]	२०२ वः प्रभूते
१८१ लोऽतसीसन्तिवाहनयोः	२०३ आपीडनीष्वोर्वा म.
१८२ वा पलिते	२०४ रः पापद्धौ
१८३ सले पति वा वः	२०५ हो मश्च फस्य
१८४ हः कातरभरतमातुलिङ्ग-	२०६ वो बस्य
वितस्तिवसतिषु	२०७ भो विसिन्याम्
१८५ दस्यस्य प्रथमशिथिलशि-	२०८ यमौ कबन्धे
थिरमेथिषु	२०९ भो वः कैटभे
१८६ पृथिवीनिशीथयोर्वा	२१० ढो मस्य वा विषमे
१८७ दस्य वा डः कदनदोहद-	२११ वो मन्मथे
दर्भदम्भदाहदरदण्डदो-	२१२ अभिमन्यौ वा
लादग्धदष्टदशनेषु	२१३ सो भ्रमरे
१८८ धात्वोर्दहदंशोः	२१४ जो यस्मादे
१८९ रो गद्रदसङ्ख्ययोः	२१५ तोऽर्थपरे युष्मदि
१९० कदल्या गजपताकायाम्	२१६ लो यष्टौ
१९१ ल. प्रदीपिदोहदयोः	२१७ ज्ञः कृद्यतीयानीयोत्तरी-
१९२ वा कदम्बे	येषु वा
१९३ ङो दीपौ	२१८ अकान्त्यां हश्छायाया
१९४ व कदर्विते	२१९ कतिपये वडाहौ
१९५ ह. ककुदे	२२० रो डः किरिभेरयोः
१९६ ङो धो निषधे	२२१ डा पर्याणे वा
१९७ णो न	२२२ आद्यस्य णः करवीरे
१९८ आदौ वा	२२३ जठरनिष्ठुरयुधिष्ठिरशि-
१९९ वा ण्हलौ नापितनिम्बयो	थिरमुखराङ्गारसुकुमाग-
२०० व पस्य	सत्कारभ्रमरकातरापद्वा-
२०१ फ पनसपरिखापरिषपा-	रपारिभद्रपरिखापरिघ-

करुणवरुणचरणकिरात-	२३४ आदेश्छः सप्तपर्णसुधाशा-
हरिद्राहरिद्रदारिद्र्यव-	बशमीषट्सु
रिद्रदारिद्रातिरुग्णेषु लः	२३५ वा सिरायाम्
२२४ लस्य रः स्थूले	२३६ राजकुलदनुजभाजनेषु लु-
२२५ लाङ्गललाङ्गललाहलेष्वा-	ग्वा ज साच
देर्णः	२३७ गक्तयोरारागतप्राकाग्व्या-
२२६ णो ललाटे च	करणेषु
२२७ बस्य मः शबरे	२३८ यस्य हृदयकालायसकि-
२२८ नीवीखमयोर्वा	सलयशब्देषु
२२९ सः शषयोः	२३९ मध्यस्य दस्य पादपीठ-
२३० ण्हः स्तुषा[यां] वा	पादपतनोदुम्बरदुर्गादे-
२३१ हः पाषाणदशनोः	वीषु
२३२ सो दिवसे	२४० वस्यैवमेवदेवकुलप्रावार-
२३३ बिन्दोरबिन्दोश्च कचिद्ध-	कावटावर्तमानतावद्या-
स्य घः	वज्जीवितेषु

श्रीपूज्यपादसूरिविद्यानन्दी समन्तभद्रगुरु ।
श्रीमदकलङ्कदेवो जिनदेवो मङ्गलं दिशतु ॥

इत्युभयभाषाकविचक्रवर्ति-व्याकरणकमलमार्ताण्ड-तार्किकबुधशिरोमणि
परमागमप्रवीण-सूरिश्रीदेवेन्द्रकीर्तिप्रशिष्य-मुमुक्षुश्रीविद्यानन्द-
प्रियशिष्य-श्रीमूलमङ्गपरमात्माविदुष-सूरिश्रीश्रुतसागर्व
रचिते औदार्यचिन्तारत्ननाम्नि (स्वोपज्ञवृत्तिनि)
प्राकृतव्याकरणे वर्णादेशनिरूपणं नाम
प्रथमाऽध्यायः समाप्तः ॥

श्रीकुन्दकुन्दसूरेर्विद्यानन्दीप्रभोश्च पदकञ्जम् ।

नत्वा च पूज्यपादं संयुक्तमतःपरं वक्ष्ये ॥

१	को वा मृदुत्वरुणदष्टमु-	१६	छ स्थगितेऽपि
	क्तशक्तेषु	१७	क्षमाक्षमयोः पृथिव्या छः
२	ख क्षस्य शच्छौ च क-	१८	महोत्सवक्षणे ऋक्षे तु वा
	चित्	१९	लघोरनिश्चले प्सत्सश्च-
३	म्फकयोः सज्ञायाम्		थ्यानाम्
४	वाम्फन्दगुफकयोः	२०	वोत्सवोत्सुकसामर्थ्येषु
५	म्फेटिकम्फेटकस्फोटक-	२१	स्पृहायां प्पिश्च
	क्ष्वेटकेषु च	२२	जो र्य्यद्यानाम्
६	स्थानौ न रुद्रे	२३	वा बिन्दुपूर्वश्चाभिमन्यौ
७		२४	ज्ञो ह्यध्यसाध्वसाना वा
८	ठथावचलने		तु ध्वजे
९	गक्तगुल्कयोर्गङ्गौ वा	२५	ज्ञेधौ
१०	च कृत्तिचत्वरयोः	२६	कदर्थितपत्तनमृत्तिकाप्रवृ-
११	अचैत्ये त्यस्य		त्तिवृत्तेषु
१२	षम्य च ह प्रत्युषे च	२७	मुहूर्तमूर्तमूर्तिकर्तयुत्कर्ति-
१३	लक्ष्यतश्चछजज्ञास्त्वध्व-		तकार्तिकवार्तिकवर्तिका-
	द्वध्वानाम्		सवर्तकप्रवर्तकनिवर्तका-
१४	चुर्वा श्वेवृश्चिके बि-		वर्तकसंवर्तनप्रवर्तननि-
	न्दुपूर्वः		वर्तनावर्तनवार्ताकीर्ति-
१५	सदृक्षसादृश्याक्षिक्षेक्षू-		धूर्तादिवर्जस्य तस्य ट.
	क्षलक्ष्मीक्षुरकक्षकौक्षेय-	२८	ण्टो वृन्ते
	कक्षुतक्षारक्षीरकक्षावृ-	२९	अस्थिविसंस्थुलयोष्ठः
	क्षक्षुण्णमक्षिकावक्षःक्षे-	३०	वार्थचतुर्थस्त्यानेषु
	त्रकुक्षिक्षुद्धक्षेषु छ	३१	इष्टासन्दष्टोष्ट्वर्जस्य ष-

३२	स्य ठः डो गर्तमर्दितकपर्दच्छर्दि- विच्छर्दिवितार्दिसम्भर्देषु वा गर्दभे	४९	ऊर्ध्वे वा भः
३३	ण्डो भिन्दिपालकन्दरिक- योष्टदौ स्तब्धद्वये	५०	मो न्मस्य वा ग्मस्य
३४	दो वृद्धवृद्धिविदग्धदग्धेषु	५१	रो र्यस्य सौण्डीर्यसौन्दर्य- तूर्यब्रह्मचर्येषु धैर्ये तु वा
३५	वाऽर्धमूर्धर्द्धिश्रद्धास्वते	५२	आश्चर्यपर्यन्तबोरेतो रः
३६	णो ज्ञमयोर्दत्तपञ्चदशप- ञ्चाशत्सु वा	५३	द्विर्लः सौकुमार्यपर्याणप- र्यस्तेषु
३७	वा न्तो मन्यौ	५४	पलियङ्कपलङ्कौ पल्यङ्कस्य
३८	थः स्तम्बसमस्तवर्जस्य स्तस्य न वा स्तवे	५५	द्वि सो वा वनस्पतिवृह- स्पत्यो.
३९	टथौ पर्यस्ते	५६	हः कार्षापणवाप्पयो
४०	उत्साहे त्यो वा	५७	वा तीर्थदुःखदक्षिणेषु
४१	लधावाश्लिष्टे	५८	प्मा हो ण्डी लो वा कू- प्माण्ड्याम्
४२	वा न्धो चिह्ने	५९	हो माक्रान्तो ह्रस्वप्मश्म- पक्ष्मणाम्
४३	पो वाऽऽत्मभस्मनो.	६०	णाक्रान्तो ह क्षणह्रस्व- प्णश्मसूक्ष्माणाम्
४४	कमट्मयोः पः कमस्य चमश्च	६१	कृत्स्नकृष्णविप्रकर्षे कसि- णकसणौ
४५	फ स्पप्पयोर्वा बृहस्पतौ न निस्पृहपरम्परानिस्प- र्शनेषु	६२	लाक्रान्तो हो हाक्रान्त- लस्य
४६	वा श्लेष्मणः प्मस्य फो भीष्मस्य नित्यम्	६३	ऊर्ध्वलुक् ण्कणपशमक- गटडतदपानाम्
४७	बो बिन्दुपूर्व आम्रताम्रयो.	६४	यनमानामधोलुक्
४८	वा भो ह्रस्व वेश्च विह्वले	६५	चन्द्रवर्जरवलाना सर्वत्र लुक्

६६	रलुग्वा द्वे		तहतव्याहतकुतूहल-
६७	धात्रीतीक्ष्णयोर्वा लृक् र-		स्थूलव्याकुलेषु वा
	णयोः	८३	कवर्गपञ्चमादः पूर्व शार्ङ्गे
६८	दशार्हज्ञयोर्हज्योर्लुग्नित्य	८४	सूक्ष्मक्षमारत्नश्लाघासु प्रा-
	वा		न्तव्यञ्जनादपूर्वः
६९	हलङ्मध्याह्ने	८५	वाऽभिस्नेहयो
७०	श्मशानश्मश्रुणोर्लुगादेः	८६	इ दिष्ट्याकृत्स्नक्रियाश्री-
७१	वा लुग्नान्नौ युक्तस्य हरि-		हीषु
	श्चन्द्रस्य नित्यम्	८७
७२	द्वित्वमादेशशेषयोरनादौ	८८	अमर्षहर्षपरामर्शेषु नित्यम्
७३	आदेशशेषयोरनादौ द्वि-	८९	लादनुत्सावयतिशुक्लविह-
	तीयोपरि प्रथमश्चतुर्थो-		वप्लवक्लमात्
	परि तृतीयः	९०	यावद्ब्रह्मचर्याचार्यसौन्द-
७४	वा दीर्घे		र्यगाम्भीर्यगाम्भीर्यधैर्य-
७५	न बिन्दुगुरुभ्याम्		स्थैर्यशौर्यसूर्यवीर्यभार्या-
७६	न रहयोर्द्वित्वम्		चौर्यभव्यचैत्यस्यात्सु च
७७	णस्य ष्टुदुचस्ते	९१	नात्स्वमे
७८	वा कर्णिकारे	९२	अदितौ वा स्निग्धं
७९	हस्ते रस्य	९३	वा वर्णवाचिनि कृष्णे
८०	वा समासे	९४	अर्हन्त्युच्च
८१	प्रेमयौवनस्रोत प्रभृतर्षी	९५	लघ्वपद्मद्वारमूर्खेषु वा
	इर्जुविचकिलमण्डकतै	९६	मृद्वीपृश्वाचह्वगिर्वालध्वी-
	लमुख्येष्वनन्त्यस्यापि		तन्वी समानेषु च
	यथालक्ष्यम्	९७	सन्ने च
८२	चिअचेआस्मदीयस्त्यान-	९८	उदेकाचो. स्वश्वसो
	भ्याणुमूकतूष्णीकदैवैक-	९९	ई ज्यायाम्
	मृदुकसेवानखनीडांनेह-	१००	स्त्रिया करेणवां रणयोवि-

पर्ययः

- १०१ वाराणस्याश्च
 १०२ लनयोरालाने
 १०३ चलोरचलपुरे
 १०४ हरयोर्महाराष्ट्रे
 १०५ हदोर्हदे
 १०६ ग्लयोर्वा हगिताले
 १०७ लहयोर्लघुके न वा
 १०८ लडयोर्लडाटे
 १०९ हयोर्ध्वे
 ११० थेवथोवथोक्का स्तोक्रम्य
 १११ दुहितुर्धूआ
 ११२ बहिणी भगिन्या
 ११३ छूढ क्षिप्तम्य
 ११४ रुक्मो वृक्षम्य
 ११५ विलयाः सम्कृतेऽपि बनि-
 ताया
 ११६ कूर ईपतोऽमुग्न्यम्य
 ११७ दिही धृति
 ११८ इन्थीति स्त्रिया
 ११९ वेरुलिअ वैर्इर्यम्य
 १२० वजरमजरौ माजीरम्य
 १२१ पुरिमः पूर्वम्य
 १२२ इदानीम एत्ताहे एण्ह
 १२३ बहम्य भयो बृहस्पतौ
 १२४ तडुहित्थौ त्रमम्य
 १२५ पदाते पाडक्क

- १२६ आढत्त आरब्धस्य
 १२७ छिक्कस्तुप्तस्य
 १२८ सिप्पि शुक्ते
 १२९ उवहावहावुभयस्य
 १३० मड्लो मलिनस्य
 १३१ सम्कृतेऽपि तु दाढा द-
 ष्टाया
 १३२ बाहिरबाहिमौ बहिसः
 १३३ हेड्डमधसः
 १३४ मातु स्वमु सिआ
 १३५ पितुः स्वमुश्छा
 १३६ तिगच्छिस्तिर्यञ्च
 १३७ अपतौ घरौ गृहम्य
 १३८ इरग्नच्छीलतद्धर्मतन्मा-
 ध्वर्थे
 १३९ तुआणनूणाव तुम्च
 क्त्वाया
 १४० केर इदमर्थम्य
 १४१ राजपराभ्यामिक्कणक्कणौ च
 १४२ एच्चयोऽणो युप्पदस्स-
 द्धयाम्
 १४३ द्विवो वते
 १४४ इक्क इनम्य सर्वाज्ञात्
 १४५ इक्कोऽण पथस्य
 १४६ णय आत्मन ईयम्य
 १४७ वा तण्डिमौ त्वम्य
 १४८ तैलम्य डेल्लोऽक्कोठवर्ज

१४०. इतिअ अन्तोरेतत्त-
द्वयो लुक्चैतदः
१५० एद्वैतिलैतिअ किमिद-
म्या च
१५१ हुत्त कृत्वस
१५२ मतोर्मणरेत्तमन्तवन्तालो-
ल्लेखालव प्रयोगानु-
सारम्
१५३ वा तसो दो तो
१५४ हिहन्थास्त्रस्य
१५५ सिय इया मिरकाद्वा द.
१५६ आलालुडिलडुल्लास्तु भवे
१५७ डिलडुल्ला स्वार्थे चापि
१५८ क
१५९ नवैकात्सयुक्तो वा ल
१६० उपगिशठान्मन्याने
१६१ डमयडुमयो भ्रुव
१६२ डिय शनेम
१६३ डयडियमौ मनाको वा
१६४ डालियो मिश्रात
१६५ दर्पाद्रः स्वार्थे
१६६ त्वादेस्त्वादि
१६७ आनिशायिकादातिशा-
यिक.
१६८ अन्धर्पातपत्रविदुचतो ल.
१६९ अथ निपाता.
१७० इतोऽव्ययम्
१७१ वाक्योपन्यासे सं
१७२ अभ्युपगमे आम
१७३ वैपरीत्ये णवि
१७४ विहितविधाने पुणरुत्त
१७५ सत्यनिश्चयपश्चात्तापविक-
ल्पविपादेषु हृदि
१७६ स्वीकुर्वर्थ हृद् च
१७७ इवार्थ विअववविबपि-
वमिवा वा
१७८ लक्षणे तेणजेणौ
१७९ अवधारणे णइच्चिअ-
चेआ
१८० निश्चयनिर्धारणयोर्वले
१८१ वा किलार्थे हिरैककिग.
१८२ केवलानन्तर्ययोर्णवर्णवरी
१८३ अलाहि निषेधे
१८४ नअर्थे णाइमणौ
१८५ मार्थे माइ
१८६ हाधिको हद्धी
१८७ विपादभयवारणेषु वेव्वे
१८८ वेव्वचामन्वणे
१८९ वा सम्ब्या ह्लाहलेमा-
मय.
१९० दे चामन्वणसम्मुखीकर
णयो.
१९१ निषेधानुयोगदानेषु हु
१९२ खु हु विस्सयसम्भावन-

वितर्कनिर्णयेषु	२०४ पाडिएक पाडिकं प्रत्येक वा
१९३ न हु बिन्दोः	२०५ पश्यार्थे उअ.
१९४ सूचनाश्चर्यगर्हाक्षेपे ऊ॰	२०६ इतरथार्थे इहरा
१९५ थू क्षेपे	२०७ सम्प्रतिज्ञागित्योरेकसरिअं
१९६ रतिकलहसम्भाषणयोररे रे	२०८ फल्वर्थे मोरउल्ला
१९७ निन्दायां च हरे	२०९ अल्पार्थयोर्दर॰
१९८ विकल्पानुशयसूचनास्वो	२१० अनुयोगं किणो
१९९ अनुशयविषादखेदानन्दा-	२११ इ र जे पाठपूरणे
द्वितीयापरधाद्भुतसं-	२१२ अप्यर्थे पि वि च
लापकृच्छ्रसूचनास्वव्यो	२१३ अरिरि हो अहा अहाह
२०० सम्भावने त्वइ	अयि अये हीसि आहे
२०१ अनुकम्प्यविकल्पनिर्णयेषु	अहह हाहा हिही हे
च वणे	हंहो आह आहो अहो
२०२ मन्ये विमर्शने च मणे	मेही हीही नाम अगेरे
२०३ अद्भुतेऽम्भो स्वयमप्पणो	इत्यादय॰ समसंस्कृता॰
वा	सिद्धा॰ ॥

श्रीपूज्यपादनकलङ्कसमन्तभद्र-

श्रीकुन्दकुन्दजिनचन्द्रविशाखसज्ञा ।

श्रीमाघनन्दिशिवकोटिशिवायनाख्या

विद्यादिनन्दिगुरव शमर्मादिशन्तु ॥

इत्युभयभाषाकविचक्रवर्ति-व्याकरणकमलमार्ताण्ड-तार्किकशिरोमणि

परमागमप्रवीण-सूरिश्रीदेवेन्द्रकीर्तिप्रशिष्य-मुमुक्षुश्रीविद्यानन्द-

भट्टारकान्तेवासि-श्रीमूलमङ्गपरमात्मविदुष-सूरिश्रीश्रुतसागरवि

रचिते औदार्यचिन्तामणिनाम्नि (स्वोपज्ञवृत्तिनि)

प्राकृतव्याकरणे संयुक्ताव्ययनिरूपणो नाम्

द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

श्रीसर्वज्ञमदोषं तदुक्तवचनानि निखिलसुखमयनम् ।

तत्त्वा विद्यानन्दं स्वाद्यध्यायं प्ररचयामि ॥

१	वा मोऽचि वीप्स्ये स्यादे- वीप्स्यात् ।	२०	सेमो वा
२	२१	वा डओ डउ नरीदुग्गयां जसः
३	सेडोरतः	२२	डवो उतो वा
४	तदेतदोर्वा	२३	वा णो जश्शसोः
५	लुजश्शसोः	२४	वा नृषण्डयोर्कसिक्कसोः
६	अतोऽमः	२५	टा णा
७	णष्टामो	२६	स्वरात्सेरनुनासिकोऽभ्रु- क्च षण्डे
८	हिं हिं हि भिसः	२७	जश्शसोर्णिमिस्सानुना- सिकइः सपूर्वगुरवः
९	लुक्च हिन्तो हि दु दो तो डसे	२८	ओदुतौ वा झियाम्
१०	सुन्तो हिन्तो हि दु दो तो भ्यसः	२९	आ वा सेरीतश्च
११	द्विरुक्त सो डस	३०	अदेदिदातष्टाड्ढीनां क- सेस्तु वा
१२	डेडे द्विमिश्र	३१	नादन्तादात्
१३	दीर्घो जश्शस्डसिषु दुदो- तोष्वामि च	३२	ईर्वा प्रत्यये
१४	वा भ्यसादेशहिसुन्तो- हिन्तोषु	३३	नुर्न जातेः
१५	एत्वं श्श्टाणमिभ्यसा - देशसुप्सु	३४	तद्यत्किमो न सावम्यामी
१६	दीर्घ इदुतोर्मिसादिषु	३५	छायाहरिद्राभ्यां च
१७	वा चतुरः	३६	स्वसूननान्ददुहिभ्यत् आ डित्
१८	शसि लुप्ते	३७	अमि लघुः
१९	सावनपुंसके	३८	न मः सावामन्त्रणात्
		३९	वा डोदीर्घौ

४०	अदतो वा	६४	डेसिमामः
४१	अरं वा नाञ्जि	६५	डासश्च कितञ्चाम्
४२	आप एद्वा	६६	डस् तद्यत्किमः
४३	ओदम्बायाः	६७	तत्किमोडांसश्च स्त्रियामपि
४४	ईदूतोर्लघुः	६८	तत्किमं से म्मात्वाद्-
४५	क्विवन्तस्य च		न्तभ्यो वा
४६	वर्तामुत्स्थमौवर्जम्	६९	तद्यत्किमः काले डिरिआ
४७	स्यादावारः		डाला डाहे
४८	मातुरा चारा	७०	तद्यत्किमो म्हा डसि.
४९	तत् सविज्यर्थस्यादेवतार्थ-	७१	डो तद-
	स्य चारा	७२	किमो डिणोडीसौ
५०	अरः संज्ञायाम्	७३	टायडिणा तद्यत्किमेतदि
५१	सावावारः		दम-
५२	आत्राणौ राज्ञः	७४	णस्तद- कचित्स्यादौ
५३	णो वा जश्शस्डसिडसाम्	७५	कि कस्तस्त्रयोश्च
५४	टा णा	७६	इदमिमः स्त्रीपुंसयो.
५५	णो णादिष्विर्वजस्य	७७	इमिआयमौ सौ वा
५६	अमामोरिणम्	७८	अ. स्सस्सिमोरपि
५७	मिस्म्यसाम्मुप्त्वीः	७९	इममस्य ह सह डिना
५८	अण्णाजस्यटाडसिडस्सु	८०	नापि त्थ.
	सणाणोषु	८१	द्वितीयातृतीययोरिदंणो वा
५९	अन्नर्याणो राजवच्चापि	८२	इदमिणममा
६०	णइआ णिआ चात्मनष्टो	८३	षण्डे सिगामासत्रा इण-
	वा		मिणमो इदम् च
६१	सर्वाद्वेजम् डेरतः	८४	किम् किमेव
६२	थम्मिस्सि डिः	८५	तदेतदिदं से सि डमामा
६३	इदमेतद्वर्जं हि न वा		वा

- ८६ इदंतदामा सि से
 ८७ ङसि स्ताहे चो वैतदः
 ८८ तलुक् चाहेचोत्थेप्वेतदः
 ८९ एमौ वा ऽदितौ
 ९० सिना सहेणमोइणमेसा वा
 ९१ तदेतदोस्तस्य सो न षण्डे
 ९२ नाब्नडोर्नम्चादसो दो हो
 वा
 ९३
 ९४ वेयायां म्मौ
 ९५ तुमं तुह तुवं तु त युष्म-
 र्सिना
 ९६ उय्हे उय्हे तुम्ह [तुब्भ
 तुब्भे भे जसा]
 ९७ तुए तुमे तुह तुवं तुम तु
 तममा
 ९८ तुय्हे उय्हे भे तुब्भे तुब्भ
 वो शसा
 ९९ तुमइ तुमाइ तुमे तुमए
 तुमं तइ तए ते दि दे भे
 टया
 १०० उय्हेहि तुय्हेहि तुम्हेहि
 उब्भेहि तुब्भेहि भे भिसा
 १०१ ङसौ तुब्भ ुह तुम तुव
 तइ च
 १०२ ङसिना तर्हितो तुब्भ तुय्ह
 १०३ भ्यस्युम्होम्हत्तुय्हुतुब्भाश्च
 १०४ जसा दिदेइएतुतेउय्होब्भ-
 तुब्भतुम्हत्तुमइतुमोतुमत्तु
 मतुवतुहंतइतुहाः
 १०५ आमा तुम्हाणतुहाणतु-
 माणतुवाणतुब्भाणतु-
 व्तुम्भेवातवः
 १०६ ङिना तएतइतुमाइतुम-
 एतुमयः
 १०७ डौ तुब्भत्तुहत्तुमतुवतवश्च
 १०८ सुपि च
 १०९ तस्मिन्नेत्व वा
 ११० तुब्भस्याच
 १११ ज्झम्हौ व्भस्य वा
 ११२ अथास्मात्तिनाऽहयमहंहं-
 अम्हाम्मिम्मयः
 ११३ जसा भेवयमोअम्होअम्हे
 अम्हा.
 ११४ अमाऽहं मिम मम म मम्ह
 अम्ह अम्मि मि णं णे
 ११५ शसा णेअम्हअम्होअम्हयः
 ११६ टया णेमयाइमएमइममा
 इममएमममेमय
 ११७ भिसा णेअम्हेअम्हअ-
 म्हाहिअम्होहिमः
 ११८ ङसौ मज्झ मह मम मइश्च
 ११९ भ्यस्यम्हममौ
 १२० उ सा अम्हंअम्हमज्झं-

मज्झमहममसहमयः	१३४ अदन्तवच्छेपे
१२१ अस्मा मज्जाणमहाण-	१३५ णलि न दीर्घः
ममाणअम्हाणअम्होअम्हे-	१३६ उसेर्न लुक्
अम्हंअम्हमज्झणोणय	१३७ हिंसित्थिम्भसांश्च
१२२ विना मेमएममाइमइमयः	१३८ डे डेः
१२३ डौ मज्झमहममाम्हाश्च	१३९ न चेतवम्
१२४ त एव सुपि च	१४० बहुवचनं स्यादित्यादित्ति-
१२५ तस्मिन्नेत्वं वा	वचनानाम्
१२६ अम्हस्याच्च	१४१ देशतुर्था षष्ठी वा तादर्थ्ये
१२७ तृतीयापञ्चमीषष्ठीसप्तमी-	१४२ डाइश्च बधात्
षु तोस्मिन्निः	१४३ द्वितीयातृतीयापञ्चमसप्त-
१२८ वे दो द्विः	म्यर्थे षष्ठी कचित्
१२९ जइश्चस्म्यां सह वेणिण दो	१४४ सप्तमी द्वितीयातृतीययोः
णिण दुवे च	१४५ पञ्चम्यास्तृतीया सप्तमी च
१३० तिणिणस्मिन्निः	१४६ द्वितीया सप्तम्याः
१३१ चत्तारिचत्तारोचउरश्चतुरः	१४७ तृतीयाऽपि सप्तम्याः
१३२ आम् ण्हं ण्हश्च सङ्गचायाः	१४८ प्रथमार्थे द्वितीयाऽपि
१३३ न विंशत्यादेः	

विद्याविरोधनोधनिधिसा धुनिस्तबाद (१)

श्रीमानुमाप्रभुरनन्तरपूज्यपादः ।

शं वो ददातु सदयः शुभदानदक्षो

विद्यादिनन्दिगुरुरात्मविदां मुमुक्षुः ॥

इत्युभयभाषाविचक्रवार्ति व्याकरणकमलमार्ताङ्ग-तार्किकबुधशिरोमणि-परमाणमप्रवीण -
सूरिश्रीदेवेन्द्रकीर्तिप्रशिष्य-मुमुक्षुश्रीविद्यानन्द भट्टारकान्तेवासि-श्रीमूलसङ्गपर-
त्माविदुष-सूरिश्रीश्रुतसागरविराचिते औदार्यचिन्तामणिनाम्नि (स्वोपज्ञासिनि)
प्राकृतव्याकरणे स्थापितमुच्यनिरूपणो नाम तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

